זון אויפגאנג — 7.03.
זון אונטערגאנג — 6.17.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
וואלקנדיק, קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20. No. 47. Winnipeg, Thurs. March 6, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג ו׳ אדר, תר״ע.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAR 12 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

נייער סאָוועטישער פארטרעטער אין ניו-יאָרק זאָגט אז ידיעות וועגן רעליגיעזע רדיפות זיינען "שרעקלאך איבערגעטריבן"

זאָגט אז בלויז זיבן פּראָצענט פון אלע שולן, קירכן און מאָשייען זיינען קאָנפיסקירט געווארן — באשטעטיקט באריכט, אז קאָלעקטיוויזאציע פון אידישע קאָלאָניעס וועט ניט אָנגעפירט ווערן מיט גוואלד.

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ניו־יאָרק, מארט 6 (איטא). — די באריכט פון מאָסקווע, אז די קאָלעקטיוויזאציע פון די אידישע קאָלאָניעס וועט ניט דורכגעפירט ווערן מיט דער הילף פון מיליטער און גוואלד־מיטלען, איז פולשטענדיק באשטעטיקט געווארן פון דעם נייעם הויפּט פון דער סאָוועטישער האנדעלס קאָרפּאָראציע אין די פאראייניקטע שטאטן, פּ. א. באַגדאנאָוו, וועלכער איז אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק איבערצוגעמען זיין נייעם פּאָסטן פון פאָרזיצער פון "אמטארג טריידינג קאָרפּאָריישאָן".

אין אן אויסשליסלאכער אינטערוויו מיט דער "איטא" האָט ער דערקלערט, אז די קאָלעקטיוויזאציע פון די סאָוועטישע פארמס ווערט ניט ארויסגעוואוגנען דורך "דערלאנגען די פּוערים מיט א שטעקן איבער'ן קאָפּ". די קאָלעקטיוויזאציע ווערט דורכגעפירט אין אָנקלאנג מיט די עקאָנאָמישע באדינגונגען אין די פארשיידענע טייל פון לאנד. אוז דארטן וואו די באַפעלקערונג איז קולטורעל הינטערשטעליק, קאָן די קאָלעקטיוויזאציע ניט איינגעפיהט ווערן.

רייזדניק וועגן די ברייט פארשפּרייטע ידיעות וועגן רעליגיעזע רדיפות און דער פארשליסונג פון קירכן אין סאָוועטן פארבאנד, האָט באַגדאנאָוו געזאָגט, אז די באריכטן זיינען שרעקלאך איבערגעטריבן". די סאָוועט רעגירונג, האָט ער געזאָגט, פארפאָלגט ניט קיין אפּהיטער רעליגיע, און די געשיכטעס פארעפנטלאכט אין די אמעריקאנער צייטונגען וועגן דעם, אז ווען אלע קירכן זיינען ארויסגעקומען פון סאָוועט רוסלאנד, זיינען ניט מער ווי לעבעדיק־לאנד. דאָס מיינט, זאָגט באַגדאנאָוו, אז נאָר קיין קירכן ווערן ניט פארמאכט, ער גיט צו, אז פון דער רעוואָלוציע אָן זיינען ארום זיבן פּראָצענט פון אלע קירכן, סי־נאָגאָגעס און מאָשייען איבערגעגעבן געווארן פאר אנדערע צוועקן. אבער דאָס ווערט ניט דורכגעפירט אין די אידישע קאָלאָניעס וועט ניט דורכגעפירט ווערן מיט דער הילף פון מיליטער און גוואלד־מיטלען, איז פולשטענדיק באשטעטיקט געווארן פון דעם נייעם הויפּט פון דער סאָוועטישער האנדעלס קאָרפּאָראציע אין די פאראייניקטע שטאטן, פּ. א. באַגדאנאָוו, וועלכער איז אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק איבערצוגעמען זיין נייעם פּאָסטן פון פאָרזיצער פון "אמטארג טריידינג קאָרפּאָריישאָן".

אין אן אויסשליסלאכער אינטערוויו מיט דער "איטא" האָט ער דערקלערט, אז די קאָלעקטיוויזאציע פון די סאָוועטישע פארמס ווערט ניט ארויסגעוואוגנען דורך "דערלאנגען די פּוערים מיט א שטעקן איבער'ן קאָפּ". די קאָלעקטיוויזאציע ווערט דורכגעפירט אין אָנקלאנג מיט די עקאָנאָמישע באדינגונגען אין די פארשיידענע טייל פון לאנד, און דארטן וואו די באַפעלקערונג איז קולטורעל הינטערשטעליק, קאָן די קאָלעקטיוויזאציע ניט איינגעפיהט ווערן.

רייזדניק וועגן די ברייט פארשפּרייטע ידיעות וועגן רעליגיעזע רדיפות און דער פארשליסונג פון קירכן אין סאָוועטן פארבאנד, האָט באַגדאנאָוו געזאָגט, אז די באריכטן זיינען "שרעקלאך איבערגעטריבן". די סאָוועט רעגירונג, האָט ער געזאָגט, פארפאָלגט ניט קיין אפּהיטער רעליגיע, און די געשיכטעס פארעפנטלאכט אין די אמעריקאנער צייטונגען וועגן דעם, אז ווען אלע קירכן זיינען שרעקלאך איבערגעגעבן געווארן אין סאָוועט רוסלאנד, זיינען ניט מער ווי לעבעדיק־לאנד. דאָס מיינט, זאָגט באַגדאנאָוו, אז נאָר קיין קירכן ווערן ניט פארמאכט, ער גיט צו, אז פון דער רעוואָלוציע אָן זיינען ארום זיבן פּראָצענט פון אלע קירכן, סי־נאָגאָגעס און מאָשייען איבערגעגעבן געווארן פאר אנדערע צוועקן. אבער דאָס ווערט געטאָן בלויז אין די פּלעצער, וואו די קירכן ווערן ניט באנוצט פאר רעליגיעזע צוועקן.

באַגדאנאָוו האָט אויסגעדריקט זיין גרויסע איבערראשונג איבער דער אגיטאציע קעגן סאָוועט רוסלאנד וואָס ווערט אָנגעפירט צווישן די אמעריקאנער אידן, וועמעס האלטונג איז "מער פיינטלאך, ווי די האלטונג פון די אמעריקאנער ניט־אידן". זיי דארפן דאָך וויסן, זאָגט באַגדאנאָוו, אויף וויפל די סאָוועט רעגירונג שטרייבט זיך אָן צו פארבעסערן די לאגע פון דער אידישער באַפעלקערונג. "מען מיט דער "איטא" האָט ער דערקלערט, אז פארמס ווערט ניט ארויסגעוואוגנען דורך "דערלאנגען די פּוערים מיט א שטעקן איבער'ן קאָפּ". די קאָלעקטיוויזאציע ווערט דורכגעפירט אין אָנקלאנג מיט די עקאָנאָמישע באדינגונגען אין די פארשיידענע טייל פון לאנד, און דארטן וואו די באַפעלקערונג איז קולטורעל הינטערשטעליק, קאָן די קאָלעקטיוויזאציע ניט איינגעפיהט ווערן.

רייזדניק וועגן די ברייט פארשפּרייטע ידיעות וועגן רעליגיעזע רדיפות און דער פארשליסונג פון קירכן אין סאָוועטן פארבאנד, האָט באַגדאנאָוו געזאָגט, אז די באריכטן זיינען "שרעקלאך איבערגעטריבן". די סאָוועט רעגירונג, האָט ער געזאָגט, פארפאָלגט ניט קיין אפּהיטער רעליגיע, און די געשיכטעס פארעפנטלאכט אין די אמעריקאנער צייטונגען וועגן דעם, אז ווען אלע קירכן זיינען שרעקלאך איבערגעגעבן געווארן אין סאָוועט רוסלאנד, זיינען ניט מער ווי לעבעדיק־לאנד. דאָס מיינט, זאָגט באַגדאנאָוו, אז נאָר קיין קירכן ווערן ניט פארמאכט, ער גיט צו, אז פון דער רעוואָלוציע אָן זיינען ארום זיבן פּראָצענט פון אלע קירכן, סי־נאָגאָגעס און מאָשייען איבערגעגעבן געווארן פאר אנדערע צוועקן. אבער דאָס ווערט געטאָן בלויז אין די פּלעצער, וואו די קירכן ווערן ניט באנוצט פאר רעליגיעזע צוועקן.

באַגדאנאָוו האָט אויסגעדריקט זיין גרויסע איבערראשונג איבער דער אגיטאציע קעגן סאָוועט רוסלאנד וואָס ווערט אָנגעפירט צווישן די אמעריקאנער אידן, וועמעס האלטונג איז "מער פיינטלאך, ווי די האלטונג פון די אמעריקאנער אידן". זיי דארפן דאָך וויסן, זאָגט באַגדאנאָוו, אויף וויפל די סאָוועט רעגירונג שטרייבט זיך אָן צו פארבעסערן די לאגע פון דער אידישער באַפעלקערונג. "מען מיט דער "איטא" האָט ער דערקלערט, אז פארמס ווערט ניט ארויסגעוואוגנען דורך "דערלאנגען די פּוערים מיט א שטעקן איבער'ן קאָפּ". די קאָלעקטיוויזאציע ווערט דורכגעפירט אין אָנקלאנג מיט די עקאָנאָמישע באדינגונגען אין די פארשיידענע טייל פון לאנד, און דארטן וואו די באַפעלקערונג איז קולטורעל הינטערשטעליק, קאָן די קאָלעקטיוויזאציע ניט איינגעפיהט ווערן.

רייזדניק וועגן די ברייט פארשפּרייטע ידיעות וועגן רעליגיעזע רדיפות און דער פארשליסונג פון קירכן אין סאָוועטן פארבאנד, האָט באַגדאנאָוו געזאָגט, אז די באריכטן זיינען "שרעקלאך איבערגעטריבן". די סאָוועט רעגירונג, האָט ער געזאָגט, פארפאָלגט ניט קיין אפּהיטער רעליגיע, און די געשיכטעס פארעפנטלאכט אין די אמעריקאנער צייטונגען וועגן דעם, אז ווען אלע קירכן זיינען שרעקלאך איבערגעגעבן געווארן אין סאָוועט רוסלאנד, זיינען ניט מער ווי לעבעדיק־לאנד. דאָס מיינט, זאָגט באַגדאנאָוו, אז נאָר קיין קירכן ווערן ניט פארמאכט, ער גיט צו, אז פון דער רעוואָלוציע אָן זיינען ארום זיבן פּראָצענט פון אלע קירכן, סי־נאָגאָגעס און מאָשייען איבערגעגעבן געווארן פאר אנדערע צוועקן. אבער דאָס ווערט געטאָן בלויז אין די פּלעצער, וואו די קירכן ווערן ניט באנוצט פאר רעליגיעזע צוועקן.

באַגדאנאָוו האָט אויסגעדריקט זיין גרויסע איבערראשונג איבער דער אגיטאציע קעגן סאָוועט רוסלאנד וואָס ווערט אָנגעפירט צווישן די אמעריקאנער אידן, וועמעס האלטונג איז "מער פיינטלאך, ווי די האלטונג פון די אמעריקאנער אידן". זיי דארפן דאָך וויסן, זאָגט באַגדאנאָוו, אויף וויפל די סאָוועט רעגירונג שטרייבט זיך אָן צו פארבעסערן די לאגע פון דער אידישער באַפעלקערונג. "מען מיט דער "איטא" האָט ער דערקלערט, אז פארמס ווערט ניט ארויסגעוואוגנען דורך "דערלאנגען די פּוערים מיט א שטעקן איבער'ן קאָפּ". די קאָלעקטיוויזאציע ווערט דורכגעפירט אין אָנקלאנג מיט די עקאָנאָמישע באדינגונגען אין די פארשיידענע טייל פון לאנד, און דארטן וואו די באַפעלקערונג איז קולטורעל הינטערשטעליק, קאָן די קאָלעקטיוויזאציע ניט איינגעפיהט ווערן.

איבער 300 מענשן אומגעקומען אין פראנצויזישער פארפלייצונג

פאריז, מארט 6 איבער 300 מענשן זיינען אומגעקומען אין די פארפלייצונגען וואָס בושעווען אין דרום־דיקן און צענטראלן פראנקרייך. די פארבינדונגען מיט די פארפלייצטע געגענדן זיינען אין זייער א שלעכטן צושטאנד, קאָן מען האָט מורא אז די צאָל קרבנות קאָן זיין גרעסער, ווי עס ווערט באריכטעט.

טויזנדס הייזער זיינען פארניכטעט געווארן און מאנסאָ. אז אידוסטריעל שטעטל מיט א באַפעלקערונג פון ניין טויזנד אמ־ווייניקסטנס 150 נפשות זיינען אומגעקומען אין דער שטאָט אליין.

דער גאנצער שאָדן פון דער פארפלייצונג ווערט דערווייל אָפּגעשאצט אין אן ערך א האלבן ביליאָן פראנק. אמווייניק־סטענס אין 50 דערפאר זיינען מעגשלאכע לעבענס פארלאָרן געאנגען, און טויזנ־טער העקטאר ווייַן־גערטנער זיינען אראָפּ־געשווייַנקט געווארן.

פּוילישער מיניסטער ציט צוריק געפּלאנטע שטייער הנחה

וואַרשע, מארט 6 (איטא). — די אי־רישע טעגלאכע צייטונג "היינט", אין א לייט־אַרטיקל פון סענאטאר ראָנשטרייך אונטער'ן קעפּל "דארף אזא מיניסטער אנהאלטן זיין וואָרט", קריטיקירט שארף די האנדלונג פונ'ם פינאנד־מיניסטער מאַ־טושעווסקי, וועלכער האָט אין לעצטן מאָמענט צוריקגעצויגן זיין איינגעגעבן פארשלאג וועגן אָפּשאפן דעם אומזאַ־שייער.

דער סענאטאר זאָגט, אז מיט זיין האנדלונג העלפט דער מיניסטער צו שטויסן די אידישע מאסן אין אָפּגרונט פון עלנט, און ער אָפּעלירט צום סיים ניט נאָכצופאָלגן דער רעגירונג פאָלי־טיק און פארהיטן די שטאָטיקע באַ־פעלקערונג פון אונטערגאנג.

פרוי וויל היינגען זיך, און שטארבט איידער זי טוט אָן פעטליע אויפ'ן האלז

טאָראנטאָ, מארט 6. — מרס. פלאָ־רענס סטעד, 28 יאָר אלט, איז נעכטן ביינאכט באגאנגען אזא נארעשקייט וואָס זי וועט עס זיכער שוין מער קיינמאָל ניט טאָן.

די דאָזיקע יונגע פרוי איז געקומען צום באשלוס אז דער בעסטער מיטל ווי אזוי אָפּצושרעקן איר מאן איז אויף א טשיקאוועס אויפהיינגען זיך אכיסל, און זי איז שוין געווען גרייט מיט איר פּעט־ליע ארום איר האלז. איר שיקזאל האָט אבער געוואלט אז זי זאָל ניט שטארבן אויף דער תליה, נאָר וואַרשיינלאך פון שרעק פאר דער תליה און זי איז טאקע אויפ'ן אָרט געפאלן און איז געשטארבן. אבער די ריכטיקע סיבה פון איר טויט איז דערווייל אומבאקאנט.

טארדיא קרינט מאיאָריטעט פון 53 שטימען

פאריז, מארט 6 (איטא). — אנדרע טארדיאס צווייטער קאבינעט איז גוט גע־הייסן געווארן אין קאמער מיט 316 שטי־מען צו 263. — א מאיאָריטעט פון 53 שטימען.

טארדיא וועט איצט גלייך אָפּפאָרן צור ריק קיין לאנדאָן פאָרצוזעצן די פלאָטן קאָנפערענץ, באשטעטיקנדיק זיין פאָדע־רונג פון א פלאָט פון 720 טויזנט טאָן פאר פראנקרייך ביז דעם יאָר 1936.

נייער גרויסער אידישער קאָלעקטיוו וועט באלד אויפגעלייזט ווערן

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאָסקווע, מארט 6 (איטא). — אלע אידישע קאָלאָניעס אונטער די דארפישע סאָוועטן פון זעליאנאפאליע און סלאָד־קאָווגע, אינ'ם ניי־זלאטאפאליער אידי־שען געגעבים, זיינען פארוואנדלט געווארן אין איין ריזיקער קאָמונע, מיט לענין טויט זענט העקטאר באָדן.

די ארבעט פון פארוואנדלען די קאָ־לאָניעס אין א קאָלעקטיוו איז דורכגע־פירט געווארן פון דער אזוי גערופענער "ארבעטער ברינגאדע", ארויסגעשיקט פון דעם "כארקאָווער שטערן" אין די אידי־שע קאָלאָניעס פון אוקראָינע צו קאָלעקי טיוויזירן זיי.

דער דאָזיקער קאָלעקטיוו וועט אבער קאָנטיק ניט דויערן לאנג, און וועט וואר־שיינלאך אויפגעלייזט ווערן נאָך איידער ער וועט אנטוויקלען זיין ארבעט. די וואָך האָט ערשט סטאלין ארויסגעגעבן זיין וואָרנונג מען זאָל ניט ארויפצווינגען קיין קאָמוניסטישע פארמען פון ווירטשאפט אויף די פּוערים מיט גוואלד, און דעם פאל זיינען געווען א סך קאָלאָניסטן, וואָס האָבן ניט גוטגעהייסן די נייע פארם פון ווירטשאפט נאָר זיינען געצוואונגען געווארן אנצונעמען זי.

(:-:)

א טרונק אנטי-פריז פאר-פירט אים אין טורמע

לאנדאָן, אנט., מארט 5. — אויב אבי־סעל משקה קאָן דערווארימען אין א קאלטן ווינטער טאָג א פארפראָרענעם מענשן אין דאָך "אנטי־פריז" נאָך א בעסערער מיטל, עס דערלאָזט דאָך אינ־נאנצן ניט צו קיין קעלט.

די דאָזיקע אנטדעקונג האָט געמאכט דורך אן עקספּערימענט אויף זיך אליין דזשאָזעף בראנס, א יונגער אינדזשענער וועלכע האָט זיך אנגעזעצט מיט "אנטי־פריז", און דער דאָזיקער געטראנק האָט אים געמאכט צו פילן אזוי גוט אז ער האָט געמאכט א פארוואָרף צו באַרויבן די טורמע מיט דעם רעזערוו וואָו ער וואוינט.

ווען ער האָט זיך אויסגעניכטערט אין דער דערשיינונג אין געריכט אין דארט פון ער פארארטיילט געווארן צו איין בין צוויי יאָר דעפאָרמיאטאָרי.

ברענט האָט געבעטן נאָך א געלעגנ־היים. ער האָט גע'טענה'ט אז ער איז ניט פאראנטוואָרטלאך פאר זיין טאָט פאר אז "חכמה'דיקן אויפטו" וועט מר. סטעגלי ווארשיינלאך אויסגעפינען אין דער נאָר נאָענטער צוקונפט.

מאסן-אימיגראציע קיין א״י איז ניט מעגלאך, זאָגט שילס

קאָלאָניאלער אונטער-סעקרעטאר פארזיכערט אבער, אז דעגירונג וועט אָפּהיטן באל־פור דעקלאַראציע.

(ספּעציעל פאר "דאָס אידישע וואָרט")

עדינבורג, שאָטלאנד, מארט 6 (איטא). אונטער־סעקרעטאר פאר די קאָלאָניעס, מר. שילס, האָט דאָ אויפגענומען א ציו־ניסטישע דעלעגאציע, אָנגעפירט פון רבי סאליס דייכעס. ער האָט דערקלערט, אז די רעגירונג האָט ניט בדעה אָפּצוטרעטן פון'ם מאנדאט אדער פון דער פאליטיק אָנגעצייכנט פון דער־באלפור דעקלאַראַ־ציע און פארקערפּערט אינ'ם מאנדאט.

מר. שילס דייקט אבער, אז עס וואָלט געווען א פעלער צו דערמוטיגן א מאסן־אימיגראציע קיין ארץ־ישראל, ווייל די אימיגראציע מוז רעגולירט ווערן לויט די אויפנאם־פעאיקייטן פון לאנד און די באַ־רעכטיקטע תביעות פון די פארשיידענע געמיינדעס.

סאָוועט רעגירונג זאמלט 36 מיליאָן פוד זרעה

מאָסקווע, מארט 6. — די עקזעקוטי־ווע פונ'ם פאָלקס קאָמיסאריאט ה. א. ש נעכטן אנאנסירט אז זי האָט געזאמלט 36 מיליאָן פוד, אדער ארום פיר מיליאָן טאָן וויַיץ אויף זרעה, פון די קאָ־לעקטיוו פארמערס. פאר הייגמיקן פרי־לינג.

אין דער דערקלערונג ווערט ווייטער געזאָגט אז די רעגירונג האָט געגעבן 25 מיליאָן פוד זרעה פון איר רעזערוו צו די קאָלעקטיוו פארמס אין גוויסע גע־גענדן וואו די גערעטענישן זיינען לעצטן יאָר געווען שלעכט.

די געזאמלטע זרעה איז מיט דריי מיליאָן פוד וויניקער ווי די רעגירונג האָט דערווארטעט צו זאמלען.

(:-:)

2 אידן געטויט, 6 פאר-וואונדעט אין אוטאָבוס עקסידענט

וואַרשע, מארט 6 (איטא). — צוויי אידן זיינען געטויט געווארן און 6 זיינען ערנסט פארוואונדעט געווארן, ווען א פאָ־סאזשיר אוטאָבוס האָט זיך צוזאַמענגע־שטויסן מיט א טאָג צוגווישן וואַרשע און פּאָנסק.

די טויטע זיינען דוד סילבערמאן און משה זיבערבערג, און די פארוואונדעטע — הירש־מאיר שערמאן, יעקב וויַלערדויש, אליהו קושמאן, יצחק־אייזיק באָסיאק, ישעיה הודעם און אסתר ליפשיץ.

(:-:)

אין קווינס טעאטער

מאָרגן, פרייטאג און שבת אָוונט, פירט אויף די קווינס טעאטער טרופּע צום ערשטן מאָל אין וויניפּעג "די נשמה פון א פרוי", שפּאנגרעד מעלאָדראמע אין דריי אקטן.

לואיס קרעמער, פלאָרענס וויַיס און משה אוישער שפּילן די הויפּט ראָלן, צו־זאמען מיט דעם גאנצן אנסאמבל. די פארוואלטונג פארזיכערט אז די דאָזיקע מעלאָדראמע וועט געפעלן די קווינס טע־אטער פאטרוניזירער.

זונטאג אָוונט, וועט די טהופּע אויפפירן א שיינעם קאָנצערט פון איין אקטערס, געזאנג, מוזיק און א. וו.

אנב - אזרחא

פון מארק

ארבעטסלאָזיקייט, אימיגראציע און אנדערע זאכן

צום סוף האָט זיך פּרעזידענט הואוועד אויף א ווײַלע פארגעסן, אז אין לאנד הערשט פּראָספּעריטעט, און האָט אנגע־הויבן טראכטן, וואָס זאָל מען טאָן מיט די ארבעטסלאָזע, וואָס מאכן אים איינגע־לאָך א תל פון זיין פּראָספּעריטעט.

סעקרעטאר דייוויס שאצט אָפּ די צאָל ארבעטסלאָזע אין לאנד אין דריי מיליאָן, — דאָס הייסט, צוויי מאָל מער, ווי אין ענגלאנד, — כאָטש די בריטישע רעגירונג דרייט זיך דעם קאָפּ אויף דעם פּראָבלעם כסדר, און אין אמעריקע האָט מען זיך ערשט איצט, שוין ביים סוף ווינטער, גע־כאפּט זיך, אז ס'איז דאָ אזא פאָלק וואָס הייסט ארבעטסלאָזע.

דער אמת איז, אז אויב דייוויס גיט צו דריי מיליאָן, איז די צאָל ארבעטסלאָזע אין די שטאטן א סך א גרעסערע, — אנ־דערע שאצן עס אין פינף מיליאָן. קיין וועג אויסצוגעפינען די זאך גענוי איז ביי איצטיקן מאָמענט ניטאָ, — דאָס רעגיס־טרירן די באראָרישע איראָפּייער זייערע ארבעטסלאָזע מיט'ן צוועק צו העלפן זיי; אינ'ם ציוויליזירטן אמעריקע האָט יעדער ארבעטסלאָזער די פולע פרייהייט צו שטארבן אין סאמע מיטן נאס פון הונגער, אויב ער וויל ניט ווערן קיין "פּאָליטישן" אדער סתם א באנדיט.

איצט וועט מען שוין מסתמא אביסל ריידן וועגן די ארבעטסלאָזע אין דער נאָל־דענער מדינה, — אבער די ארבעטסלאָזע וועלן פון דעם זאך ניט ווערן . . .

***

אין עס אינטערעסאנט צו באמערקן, אז אמעריקע האָט פאר דעם לעצטן צענד־ליק יאָרן אנגענומען די שטרייענגסטע מיט־לען קעגן ארבעטסלאָזיקייט.

אזוי האָט זי דורכגעפירט א הויכן טאָ־ריף אויף פאָרציערטע סחורות, "צו באַ־שיצן דעם ארבעטערס פּאָזיציע אין דער היימישער אינדוסטריע", און — די שטרייענגסטע אימיגראציע גזרות.

"און די ארבעטסלאָזיקייט איז דאָרטן פארט־פּאָנקט אזוי שלעכט, ווי מיט צען יאָר צוריק. ניט דער טאָריף אין ניט דער כמעט פולשטענדיקער אָפּשטעל פון דער אימיגראציע האָבן ניט געהאָלפן צו פאר־זיכערן פאר'ן אמעריקאנער ארבעטער זיין "פולע פּאָמאיניצע" (פול דינער פעיל).

אמת, עס גנב'ענען זיך נאָך איצט אריין אימיגראנטן אין לאנד, און די אמעריקא־נער ארבעטער פירער גלויבן נאָך איצט, אז יענע דייען עס ארויס דעם ביסן פונ'ם מויל פונ'ם איינגעזעסענעם ארבעטער, און ווילן דערפאר א "פרייוויליקע" פאָסאָפּאר־טען סיסטעם.

אבער וויפל גנב'ענען זיך עס אריין? ווען מיר זאָגן א הונדערט טויזנט, צוויי, דריי הונדערט טויזנט?

פון וואנען זשע נעמען זיך דאָס אין לאנד פון דריי ביז פינף מיליאָן ארבעטס־לאָזע?

***

אבער אזוי גייט עס שוין אין אמע־רעשטקע, — ווי אין רוסלאנד זיינען אמאָל אין אלץ שולדיק געווען די אידן, אזוי זיינען דאָ אין אלע אומגליקן שולדיק די אימיגראנטן.

און אנשטאט צו העלפן מיט עפּעס די ארבעטסלאָזע, וועט דער גאנצער טומל מסתמא אויסלאָזן זיך מיט נאָך א פאר גזרות קעגן אימיגראנטן.

פאָרוואָס ניט? די אמעריקאנער ארבע־טער פירער גריבלען זי ניט, — טראַכטן אין ניט זייער פאָך, ס'איז ניט א יוניאָני־זירטער פאָך . . .

אנשטאט סאָציאלער פאָרזיכערונג, פאָרלאנגען זיי דאָך אליין ניט מער ווי נייע אנטי־אימיגראנטישע גזרות, — ווי זיי פאָדערן איצט "פרייוויליקע" רעגיס־טראציע.

נו, איז וואָס, זאָל מען זיי נאָך דאָס אויף זשאעלווען? ניט מען דאָס מיט א פולער האנט, און זיי קאָנען זיך אזוי פארציען דעם גארטל אויף די הויזן און וואַרטן אויף ישועות . . .

***

אבער צו וואָס גיין אין די שטאטן, אז ביי אונז אי מדינת קאנאדע, און טאקע ביי אונז אין וויניפּעג גופא, איז די לאגע כמעט די זעלבע.

אפילו אונזער גוטער דזשאן קווין, שוין א שטיקל סאָציאליסט און אינטערנאציאָ־נאליסט, האָט לעצטע וואָך אין דער לע־גיסלאטור מיט צאָרן גערעדט וועגן דעם פארברעכן צו ברייגען איצט, אין דער צייט פון ארבעטסלאָזיקייט, אימיגראנטן אהער אין לאנד.

מיר וואָלטן מיט אים איינגעשטימט, ווען דאָס וואָלט געווען א פראגע פון בלויז "ברייגען" אהער אימיגראנטן דורך פאל־שע פארשפּרעכונגען. אבער ער האָט עפּעס גערעדט וועגן אָפּשטעלן אויף דער־ווייל די נאָנצע אימיגראציע אין לאנד.

האָבן מיר דאָך כאָטש פון קווינען גע־קאָנט דערוואַרטן, אז ער זאָל פארשטיין, אז אימיגראציע האָט ניט צו טאָן מיט ארבעטסלאָזיקייט, און אז ארבעטסלאָזי־קייט ערגעץ אין ענגלאנד איז פונ'ם ברייטערן ארבעטער שטאנדפּונקט ניט בעסער, ווי ארבעטסלאָזיקייט אין קאָ־נאדע, און איינס ווירקט אויפ'ן צווייטן.

מיר האָבן פון אים אויך געקאָנט דער־וואַרטן, אז ער זאָל זיין אביסל מער פאָר־זיכטיק און ניט העלפן פארטונקלען דעם באוואוסטזיין פון די ארבעטער מיט דער אימיגראנטן סטראשילדע, שפּילנדיק אזוי אויף די הענט פון די ארבעטער שונאים..

***

אגב וואָלט דזשאן קווין, דער פירער פון דער ארבעטער פארטיי נעמאָנט וויסן, אז ניט ער אין ניט די פארטיי וואָס ער פארטרעט וואָלטן ניט געווען וואו זיי זיי־נען, ווען ניט די אימיגראנטן . . .

דער אידישע מיטגלידער פון דער פארטיי מאָגן אים דערמאָנען וועגן דעם !

לאיד דזשאָרדזש פאר-בלייבט פירער פון ליבעראלן

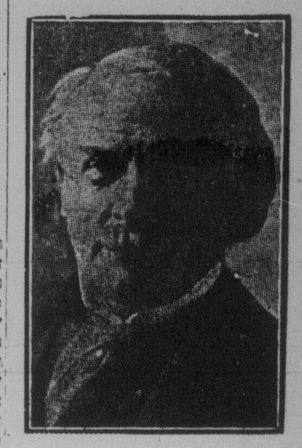

דייוויד לאיד דזשאָרדזש

לאָנדאָן, מארט 5. — א רעזאָלוציע וואָס דריקט אויס צוטרוי אין דער פּי־רעשאפט פון דייוויד לאיד דזשאָרדזש איז אָנגענומען געווארן פון דער ליבעראַ־לער פּאָרלאמענטארישער גרופּע מיט אלע שטימען קעגן איינער. — און ער פאר בלייבט אזוי ווייטער דער ליבעראלער פירער. עס איז אבער גלייכצייטיק אויך באשלאָסן געווארן איבערצולאָזן אין דער פּאָרטיי די צוועלף ליבעראלן, וואָס האָ־בען לעצטע וואָך צעבונטעוועט זיך, שטר־צענדיק די ארבעטער רעגירונג קעגן לאיד דזשאָרדזשעס באשלוס.

לעצטע וואָך, ווען דער קוילן ביל פון פון דער רעגירונג איז געגומען געווארן צו אן אָפּשטימונג, האָבן די ליבעראלן באשלאָסן צו שטימען קעגן אים. מאקדאָ־נאלד'ס רעגירונג וואָלט געפאלן, ווען פיר ליבעראלן שטימען ניט מיט איר און אכט האלטן זיך ניט צוריק פון צו שטי־מען. די רעגירונג איז אזוי אויפגעבליבן, מאכט מיט א קליינער מערהייט פון ניין שטימען.

נאָך דעם פאל, האָט עס נעהאלטן דער־ביי, אז לאיד דזשאָרדזש זאָל רעזיגנירן אדער די צוועלף מיטגלידער זאָלן אויס־געשלאָסן ווערן. די פּאָראזאָלונג האָט אבער דעם ענין פארגלעט.

פאָליציי סעקרעטאר פון קישינעוו ווערט באשטראָפט פאר זיינע האנד-לונגען אין פארבינדונג מיט עקסצעסן

בוקארעסט, מארט 6 (איטא). — אן אָפיציעלער קאָמוניקאט מעלדעט, אז דער סעקרעטאר פון דער קישינעווער פּאָליציי, פּאָפּארט, ווערט דערגאדזיט און ווערט אריבערגעפירט צו א נידעריקן אמט אין דעם בעסאראבישן דאָרף קאָמאראט.

דאָס איז דער ערשטער פאל וואָס דאָס איינערן מיניסטעריום באשטראָפט א פּאָ־ליציסט אין פארבינדונג מיט די אנטי־אי־דישע עקסצעסן פון דעם 11טן פעברואר. די אויספאָרשונג פון די האנדלונגען פון דער פּאָליציי בעת די עקסצעסן גייט ווייטער.

לאגע פון אידישע שולן אין רומעניע איז זייער א שווערע

בוקארעסט, מארט 6 (איטא). — דער אידישער דעפּוטאט לאנדוי האָט זיך נעכטן באקלאָגט אין פארלאמענט אויף דער אומדערטרעגלאכער לאגע פון די אי־דישע שולן אין רומעניע. ער האָט דער־קלערט, אז אלע פארזוכן פון די אידישע דעפּוטאטן צו ציען די אויפמערקזאמקייט פון דער רעגירונג צו דער לאגע זיינען געווען אומזיסט.

לאנדוי האָט דערציילט, אז די אידישע שולן וואָס זיינען פארמאכט געווארן פון דער פריערדיקער רעגירונג זיינען צוריק ניט געעפנט געווארן. אין די עקזיסטירנ־דיקע שולן, וואָס האָבן ניט קיין שום רעכט, ווערט העברייאיש באטראכט ווי אן אויסלענדישע שפּראך. דאָס קולטוס מיניסטעריום פארבאָט צו עפענען אפילו העברייאישע אוונט קורסן, און קיין אונ־טערריכט פון אידישער רעליגיע ווערט ניט דערלויבט אין די אידישע גימנאזיעס.

ניט־דערווייל־טע פּאָרוואלטונג נעמט איבער קישינעווער קהלה

בוקארעסט, מארט 6 (איטא). — לעצטן זונטאג זיינען רואיק דורכגעפירט געווארן די "וואלן" פאר דער אידישער קהלה. דאָס זיינען אבער ניט געווען קיין וואלן, ווייל בלויז איין ליסט, דער פילדערמאן־בער־קאָוויץ ליסט, איז געווען אין פעלד, און ער האָט זיך פּראָקלאמירט פאר דער קהלה פארוואלטונג און פייערלאך איבערגענומען פון איר היים, 511 מענטשן עווע.

ליטער פון עסטלאנד פירט דורך כלומר'שטדיקן אויפשטאנד, כדי צו פאנגען קאָמוניסטן אין פאסטקע

לאנדאָן, מארט 5. — פון ריגע, לאט־ווע, ווערט געמעלדעט אז די מיליטערי־שע מאכט פון רעוועל, עסטאנד, האָט דורך אן אינפאל אריינגעכאפּט איינ־קע וויכטיקע קאָמוניסטישע פירער אין א פאסטקע.

א קאָמוניסטישע דעמאָנסטראציע אין דארטן דערוואַרט געווארן אויף מאָרגן. די מיליטערישע מאכט האָט פארכאפּט דעם וועג אז האָט דורכגעפירט א כלל־מר'שטיקן מיליטערישן אויפשטאנד. אן אלארם אין געמאכט געווארן אין שטאָט, גלאָקן האָבן געקלונגען און הארנס האָבן געבלאָזן, און דאָס מיליטער האָט "פאר־כאפּט" די רעגירונגס געביידעס א י ן שטאָט.

א גרופּע קאָמוניסטן, אונטער'ן פאל־שען איינדרוק אז א מיליטערישער אויפ־שטאנד איז אויסגעבראָכן, האָבן זיך ארויסגעלאָזן אין די גאסן מיט ביקסן, זיי, פונקט ווי א צאָל אנדערע פארדעכ־טיקטע, זיינען ארעסטירט געווארן.

דער דאָזיקער "איינפאל" איז אבער ניט דורכגעגעבן אָן קרבנות. דער מיליי־טערישער פאטראל האָט סיגנאליזירט צו א לויזן וואָס איז דורכגעפאָרן פאר־ביי, אז ער זאָל זיך אָפּשטעלן צו וויַיזן דאָקומענטן. ווען דער לימוזין האָט זיך ניט אָפּגעשטעלט האָט דער פאטראָל גע־שאָסן. אין לימוזין איז געווען א מאיאָר־גענעראל פונ'ם שטאב, וועלכער איז פאר וואונדעט געווארן. און זיין אייטאנט, וועלכער איז געטויט געווארן פון א קויל.

(:-:)

אין שערי צדק שוב

רבי סאָלאָמאָן פרענק וועט מאָרגן (פרייטאג) ריידן אין שערי־צדק שול, און חזן קאָסטנער וועט דאוונען ביים עמוד. תפילות פאנגען זיך אָן פונקט 8 אוונט. אלע זיינען איינגעלאדן.

מאקדאָנאלד וועט ריידן פאר אמעריקע און קאנאדע זונטאג

ניו־יאָרק, מארט 6. — דער בריטישער פּרעמיער, ראמזי מאקדאָנאלד, וועט דעם זונטאג ריידן פון לאנדאָן דורך שטראָל־ראדיא קיין אמעריקע און קאנאדע. זיין רעדע וועט זיך אָנפאנגען 12.30 נ. מ. מזרח צייט (2.30 נ. מ. אויף וויניפּע־גער זייגער), און וועט פארשפּרייט ווערן איבער'ן לאנד דורכ'ן קאָלומביא טראנס־מיסיע סיסטעם.

(:-:)

וואַרבורג קרינט מעדאל פאר לייסטונגען צו שטאט ניו-יאָרק

ני

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די נייע אימיגראציע פאָליטיק

ווי מיר האָבן דאָס שוין מיט א געוויסער צייט צוריק פאראויסגעזעען, האָט די פעדעראלע רעגירונג קאַנטיק באשלאָסן צו פארוואנדלען די אימיגראציע פון א נאציאָנאלער, אין א לאָקאלער פראגע. לויט מעלדונגען פון אָטאווא, וועט די רעגירונג קירצלעך פארשלאָגן פאר'ן פארלאמענט א פלאן, לויט וועלכן יעדער פראָווינץ וועט דארפן פאר זיך אליין באשטימען איר אימיגראציע פאָליטיק, און דער אימיגראציע דעפארטמענט אין אָטאווא וועט בלויז זיין די אגענטור. דורך וועלכער די אימיגראנטן וועלן דארפן געקראָגן ווערן. מר. ענאן, דעפיוטי מיניסטער פון אימיגראציע, איז שוין דאָ אין ווינניפעג אויף א טור איבער'ן לאנד. מיט'ן צוועק צוצוגרייטן די פראָגעזעלע רעגירונגען צו דער נייער אייפנאהme וואָס זיי וועלן אויף זיך דארפן נעמען.

די פעדעראלע רעגירונג וויל זיך דערמיט קאַנטיק באפרייען פון א התחייבות, וואָס האָט געפירט צו אטאקעס און אומצופרידענהייט קעגן איר פון אלע זיינען. איר באשלוס איז געווארן בא'וונדערט רייף איצט, ווייל איר אימיגראציע פאָליטיק ווערט אין א גרויסער מאָס געהאלטן פאראנטוואָרט־לאך פאר דער הערשנדיקער ארבעטסלאָזיקייט. און ווייל די פראָווינצן באַשטייען דערפאר אויף דעם, אז זי, די פעדעראלע רעגירונג, זאָל בייטראָגן איר חלק פאר'ן אויפהאלט פון די ארבעטסלאָזע, וואָס זי האָט קיין השק נים צו טאָן.

מיט איר נייעם פלאן וויל די פעדעראלע רעגירונג פטור ווערן פון דער קריטיק און פון די תביעות וואָס ווערן געמאכט צו איר. זי שטעלט זיך אוועק אין דער לאגע פון א נייטראלער אגענטור, וואָס נעמט בלויז באשטעלונגען פון די פארשיידענע פראָווינצן און זעט צו דערפילן זיי. אָבער זאָגט זיי קיין דעות נים, וויפל און וועלכע אימיגראנטן זיי זאָלן קריגן, אָדער אויב זיי זאָלן איבערהויפט קריגן אימיגראנטן.

א גוטן אויסרייד פאר דעם דורכפיר פון דעם פלאן האָט איצט די פעדעראלע רעגירונג — דעם צורוקקער פון די נאטירלאכע רייכטימער צו דיפראָווינצן. דאָס זאָל זי, הייסט עס, אוועקשטעלן אין א לאגע, וואו זי קאָן מער ניט קאָנטראָלירן די קאָלאָניזאציע אין די באזונדערע פראָווינצן, און מוז דערפאר איבעראלאָן די אנגעלעגנהייט אין די הענט פון די פראָווינצן זעלבסט.

דאָס איז גיכער ניט מער ווי אן אויסרייד. אויסער די פריירי פראָווינצן, האָבן אלע אנדערע פראָווינצן אויך ביז איצט געהאט דעם קאָנטראָל איבער זייערע רייכטימער, און דאָך האָט דאָס ניט געשטערט דער רעגירונג צו ברייגנען אהין הונדערטער טויזנטער קאָלאָניסטן אָדער סתם אימיגראנטן און באזעצן זיי דארטן. זי וואָלט געקאָנט אזוי גוט אויך ווייטער אָנ־גיין מיט איר ארבעט אין די פריירי פראָווינצן אויף דעם זעלבן אופן, — ווען זי וואָלט נאָר געהאט דעם ווילן דאָס צו טאָן.

אָבער אָט דעם ווילן האָט זי קאָנטיק ניט. זי ווייל זיך באפרייען פון דער אחריות, ווייל זי קאָן ניט צופרידן שטעלן אלע צדדים, און ווייל ניט אויפרייצן די געפילן פון איין טייל פון דער באפעלקערונג אָבער א צווייטן, ווען זי קאָן דאָס לאסט ארויפלייגן אויף די פלייצעס פון די פראָווינציעלע רעגירונגען. זי קאָן דאָך איצט צו זיי מיט א טענה: "איר האָט אונז קריטיקירט, איר זיינט ניט צופרידן מיט אונזער אימיגראציע פאָליטיק, — טאָ נאָט אייך דאָס רעכט צו באשטימען די פראגע ווי איר ווינשט אליין, און מיר וועלן אייך העלפן בלויז דורכצופירן אייערע אייגענע פלענער".

וועט דער נייער פלאן אפשר זיין פאר דער פעדעראלער רעגירונג א טובה און א דערלייזונג, אָבער עס איז א גרויסער ספק, אויב ער וועט זיין א טובה פאר'ן לאנד. יעדנפאלס, וועט ער ארייגברייגגען א כאאס אין דער אימיגראציע פראגע, און די איינוואנדערונג וועט נאָך פיל מער באשרייענקט ווערן, ווי זי איז איצט.

די אימיגראציע איז פארט א נאציאָנאלע פראגע און ניט קיין לאָקאלע, שוין צוליב דעם אליין, וואָס צווישן די פראָווינצן זיינען ניטאָ קיין צוימטע גרעניצן, און דער אינטערפראָווינציעלער פארקער גייט אָן און מוז אָנגיין אומגעשטערט. ווען, למשל, מאניטאָבא זאָל זיין זייער ליבעראל בנוגע א געוויסן טיפ אימיגראנטן און סאסקאטשעוואן זאָל דעם דאזיקן טיפ דוקא ניט ווילן האָבן איר אירע גרעניצן. האָט די לעצטע ניט קיין שום מיטלען צו באשיצן זיך קעגן אן איבערוואנדערונג פון דעם דאזיקן טיפ פון מאניטאָבא קיין סאסקאטשעוואן. סיידן מען זאָל איינפירן א מין רוסישן תחום, צו־ליב וואָס עס וועט נויטיק זיין שוין אויך א שטרייגער אלגעמיינער פאס־פארטן סיסטעם . . .

די פראָווינציעלע רעגירונגען ווערן זיך נאטירלאך, רעכענען בלויז מיט די לאָקאלע באדינגונגען, — ניט נאָר עקאָנאָמישע, נאָר אויך פאליטי־שע. ווען דאָ ניט לאנג האָט זיך אויפגעהויבן די פראגע ווען אריינגלאָזן אין לאנד דריי טויזנט פון די אנטלאָפענע פון רוסלאנד מענאָניטן, און די פעדע־ראלע רעגירונג האָט ניט געוואָלט דאָס שטעלן אויף זיך און האָט זיך ווענדעט מיט אָנפראגעס צו די פראָווינצן. האָט יעדע איינע פון די דריי פראָווינצן אָפּגעזאָגט זיך פון אויפצונעמען זיי. עס איז געווען קלאָר ווי דער טאָג, אז אָט די דריי טויזנט ארבעטזאמע פארמערס וואָלטן געווען א געווינס פאר וועלכן ס'איז פראָווינץ, אָבער די פראָווינציעלע רע־גירונגען האָבן זיך געמוזט רעכענען מיט די שטימונגען פון בישאָפ לאיד און זייגע אָנהייננגער, — א קליינע גרופע רעאקציאָנערן וואָס שרייען אָבער זייער הויך, — און ניט ארייגלאָזן די מענאָניטן.

וואָלט די פעדעראלע רעגירונג געהאנדלט אין דעם פאל אויף איר איינענער אחריות, וואָלט זי זיכער ארייגגעלאָזן די מענאָניטן. די פארר־קאנטן און ארבעטער פון אָנטעריאָ, למשל, וואָלטן ווייניק אָפּגעשראָקן זיך פאר די בישאָפ לאיד, און זיי וואָלטן זיך ניט געגומען צום הארצן וואָס נאָך דריי טויזנט "פרעמדע" ווערן "אומריין מאכן" בישאָפ לאיד פראָווינצן, אבי דאָס וואָלט געשאפן א גרעסערן מארק פאר סחורות און אבי דורכדעם וואָלטן אמווייניקסטנס נאָך דריי טויזנט ארבעטער באַ־זארגט געווארן מיט ארבעטס מעגלאכקייטן.

די אימיגראציע פראגע וועט, לויט דעם נייעם פלאן, פון איצט אָן אין זייטער באהאנדלט ווערן אויף א לאָקאלן, פראָווינציעלן, "קליין־שטעטל־דיקן" אופן, — אָן א נאציאָנאלן פארנעם, אָן די אלגעמיינע נאציאָנאלע אינטערעסן אין זיינען.

דאָס וועט מוזן שאפן אָן א צאָל שווערקייטן אין רייבונגען, וועלכע ס'איז דאָ שווער אויסצורעכענען. און דאָס וועט פירן צו אזעלכע קאָמפּלי־קאציעס און פלאנטערס, וועלכע עס וועט זיין שווער פאנאדערצופלאנטערן. און, אין דער אונטערשטער שורה, וועט די פינאנציעלע פארארנטוואָרטלאָ־קייט ווערט ארויפגעלייגט אויף די פראָווינצן דורך דעם נייעם פלאן, און דער פארלאנג זי אויסצומיידן, פירן צו דעם, אז די אימיגראציע זאָל געשניטן ווערן צום מינימום. און דאָס וועט מוזן טארמאָזירן די אנטוויקלונג פון די פראָווינצן און פון זייערע נאטירלאכע רייכטימער.

די נאציאָנאלע היים פון ארמענער און קורדען

פון י. אייגער (ירושלים)

די אראבישע פרעסע אין סיריע ווייד־מעט די לעצטע צייט פיל אויפמערק־זאמקייט דער איבערוידלונג פון ארמע־נער קיין סיריע, וועלכע ווערט שטארק געשטיצט פון דער פראנצויזישער רעגי־רונג, אדער זי ווערט פון איר איינפאך דורכגעפירט. אין יאָר 1924 האָט די פראנצויזישע רעגירונג באשטימט א ספעציעלע קאמיסיע מיט וויקטאָר באר ראר אין דער שפיץ פאר דער ארמעני־שער קאָלאָניזאציע. און דאָס פראנצויז־זישע אויסערן מיניסטעריאום האָט דאָ־מאלסט אסיגנירט 335,000 פראנק אלס שטיצע פאר דער ארמענישער קאָלאָני־זאציע, וועלכע דער פעלקער בונד פירט דורך לויט'ן פלאן פון'ם באקאנטן פרינ־יאָף נאנסען.

מיט דער טרויעריקער לאגע פון דעם ארמענישן פאלק אין שטארק פאלאָיג־טערעפירט דער פעלקער בונד און נאָך מער — די פראנצויזישע רעגירונג. ווי עס איז באקאנט האָט דער פעלקער־בונד זיך באשעפטיקט מיט דער פראגע ווי ארום איינצואדרענען די ארמענישע פליכטלינגע און האָט פאר דעם דאזיקן צוועק אין פארבינ־דונג מיט דעם טראָגן זיך איצט ארום קאנגנען אז אין די נאָענטסטע מאָנאטן מען אויף קוקן בארן פאר ארמענישע קאָלאָניזאציע אין פארשיידענע ארמע־נער — די פראנצויזישע רעגירונג. ווי עס איז באקאנט האָט דער פעלקער־בונד זיך באשעפטיקט מיט דער פראגע ווי ארום איינצואדרענען די ארמענישע פליכטלינגע אין ארמענען. לענדער, בולגאריע און סיריע. די פראָפאָנאנדע לטובת די ארמענער, וועלכע מ'האָט געפירט א י ן פראנקרייך, האָט געבראכט זייער וויכ־טיקע רעזולטאטן. ווען די פראנצויזן האָ־בען פארנומען סיריע האָבן די רעגירונגען אין ביירוט און פאריז באטראכט מיט דער גאנצער ערנסטקייט די פראגע ווי צו באזעצן די ארמענער אין די אומבא־זעצטע געגענדן פון סיריע, און זיי זיינען געקומען צום באשלוס אז עס איז נאָך פאראן אין סיריע גענוג פאר הונדערט טויזנטער איינוואנדערער, וועלכע וועלן אנטוויקלען צו בלאָן צו לאָסט און וועלן נאָך מיטהלפן דער אויפלעבונג פון לאנד. פון דאמאָלסט אָן האָט מען אנ־געפאנגען צו פארווירקלאכן דעם דאזיקן פלאן, ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס דאָ מוסולמאניש, נאציאָנאלע קרייזן זיי־נען שטארק אומצופריד. ווי מען זאָגט האָבן די פראנצויזן באנומען פאר די לעצ־טע צען יאָר איבערצופירן קיין סיריע מער ווי 80,000 ארמענער.

אָבער ווי עס ווייזט מיט די דערגרייכטע רעזולטאטן און האָבן באשלאָסן צו פאר־ווירקלאכן דעם פלאן שנעלער און אין א גרעסערן מאסשטאב. אקארשט האָט די רעגירונג אסיגנירט דריי מיליאָן פראנק פאר דעם דאזיקן צוועק און אין פארבינ־דונג מיט דעם טראָגן זיך איצט ארום קאנגנען אז אין די נאָענטסטע מאָנאטן מען איבערפירן קיין סיריע נייע 14,000 ארמענער.

די ארמענער ווייסן אז די אראבער קו־קען מיט חשד און אומצופרידענהייט אויף דער דאזיקער איינוואנדערונג אין דער־בער האָט א פראנצויזישער זשורנאליסט אליין אן ארמענער, — דערקלערט אין דער פרעסע דע צייט אין דעם פלאן פון די ארמענער. ער דערקלערט אז "די אר־מענער דיינען ניט צו פראאכפ'ן וועמעס עס איז אָרט אדער צו קאָנקורירן מיט וועמען. אין סיריע איז פאראן א סך אומ־באזעצטע געגענטן, וועלכע קאָנען פאר־וואנדלט ווערן אין א הימלאנד פאר די ארמענער, וואו זיי קאָנען זיך מערן און אנטוויקלען. צווישן די טייכן קאָבור און אפרת איז פאראן אומבאזעצטע גע־גענט מיט גוטן, פרוכטבארן באָדן, וועל־כער וואָרט אויף ארבעטס הענט. אויב דער דאזיקער שטח וועט באארבעט ווע־רען לויט היינטיקע סיסטעמען, וועט ער ווייטער קאָנען זיין דער שפייזער פון סי־ריע, ווי ער איז געווען אמאָל אין פערטן יאָרהונדערט בשעת די רוימער.

וואָס אנבאלאנגט פראנקרייך האָט זי דאָ צוויי מיינען: ערשטנס, ווייל ז י באזעצן די אומבאזעצטע געגענטן מיט ארבעטס פייאיקן פאָלק; צווייטנס, ווייל זי זיכערן די נאָרד גערניץ פון סיריע דורך א באפעלקערונג וואָס וועט אימער בלייבן טרייו אין וועט אָפּשלאָגן די אנ־פאלן פון אויסן. די ביידע מעלות גע־פינען זי אין די ארמענער. נאָך בעת די ארמענער האָבן די פראנצויזן מיטגע־האלפן דער איינזידלונג פון קורדן, וועל־כע זיינען אנטלאָפענע פון טערקיי. איצט מיט דעם קומען פון די ארמענער וועט די גרעניץ שוין זיין פולשטענדיק געזיי־כערט און די פראנצויזן וועלן קאָנען לע־בען רואיקער. מיט אנדערע וועדטער: מיט דער שאפונג פון אן ארמעניש־קור־דישער געגענט, אדער ארמעניש־קורדיי־שער נאציאָנאלער היים וועדט סיריע אָפּ־גערינגן פונם־אראבישן האלב־אינזל, צו וואָס פראנקרייך שטרעבט אימער. דאָס וועלבע, ווי די אראבער זאָגן, מוזן די ענגלענדער אין ארץ־ישראל — מיט דער הילף פון א אידישער נאציאָנאלער היים, רייסן זיי אראָפּ פון ארץ־ישראל פון אר־ביע.

לוידער האָבן מיר ניט קיינע סטאטיס־טישע ידיעות וועגן דעם, ווי אזוי ד י פראנצויזן האָבן איינגעאָרדענט די אכציק טויזנט ארמענער. מ'קאָן גלויבן אז ניט זייער גלענצענד, ווייל זיי האָבן דאָך קיין געלט אויף דעם ניט אויסגעגעבן. די גאנ־צע דאָך שטעקט מיט "געדונגענעם מי־ליטער", מיט אן אָרט "פרעמדן לעגיאָן", קיין ערגערעס איז נישטאָ ווי זיך צו באַ־זעצן לויט די אָנציינונגען פון פרעמדע באאמטע און זיי זיין אימער דאנקבאר, ווירקלאך, דאָרט גייט עס צו שטיל און די אידן קומט אויס צו שרייען טאָג־איין, טאָג אויס, וועגן זייערע באדערפ־נישן. וועגן דער נויט פון זייערע פאנדן — פון קרן־קיומת און קרן היסוד, וועלכע בייען די אידישע נאציאָנאלע היים, דער־פאר אבער דארפן זיי ניט זיין קיינע אידישע בעדיות, אויב די אינגלענדער פראבע־נצע פון קורדן, וועל־כע זיינען אנטלאָפענע פון טערקיי. איצט מיט דעם קומען פון די ארמענער וועט די גרעניץ שוין זיין פולשטענדיק געזיי־כערט און די פראנצויזן וועלן קאָנען לע־בען רואיקער. מיט אנדערע וועדטער: מיט דער שאפונג פון אן ארמעניש־קור־דישער געגענט, אדער ארמעניש־קורדיי־שער נאציאָנאלער היים וועדט סיריע אָפּ־גערינגן פונם־אראבישן האלב־אינזל, צו וואָס פראנקרייך שטרעבט אימער. דאָס וועלבע, ווי די אראבער זאָגן, מוזן די ענגלענדער אין ארץ־ישראל — מיט דער הילף פון א אידישער נאציאָנאלער היים, רייסן זיי אראָפּ פון ארץ־ישראל פון אר־ביע.

לוידער האָבן מיר ניט קיינע סטאטיס־טישע ידיעות וועגן דעם, ווי אזוי ד י פראנצויזן האָבן איינגעאָרדענט די אכציק טויזנט ארמענער. מ'קאָן גלויבן אז ניט זייער גלענצענד, ווייל זיי האָבן דאָך קיין געלט אויף דעם ניט אויסגעגעבן. די גאנ־צע דאָך שטעקט מיט "געדונגענעם מי־ליטער", מיט אן אָרט "פרעמדן לעגיאָן", קיין ערגערעס איז נישטאָ ווי זיך צו באַ־זעצן לויט די אָנציינונגען פון פרעמדע באאמטע און זיי זיין אימער דאנקבאר, ווירקלאך, דאָרט גייט עס צו שטיל און די אידן קומט אויס צו שרייען טאָג־איין, טאָג אויס, וועגן זייערע באדערפ־נישן. וועגן דער נויט פון זייערע פאנדן — פון קרן־קיומת און קרן היסוד, וועלכע בייען די אידישע נאציאָנאלע היים, דער־פאר אבער דארפן זיי ניט זיין קיינע אידישע בעדיות, אויב די מיטלען גייען בלויז פונם אידישן פאלק און דער נאנצער פראָצענט פונ'ם ארץ־ישראל ווידעראויפבי־נט ארויס אויסער די גרעניצן פון נאָ־אלע אידישע קריזן.

משה אנגאָרא

פון י. מ. גיימאן

די פוילישע רעגירונג האָט מיט־געטיילט אין סיים, אז זי פירט אָן פארהאנדלונגען מיט דער רעגירונג פון פארטוגאליע וועגן א קאָנצעסיע אויף צען מיליאָן דונם לאנד אין אנגאָלא פאר פאָליאקן.

(פון די צייטונגען).

א פאָר אינפארמאציעס וועגן דער מע־שה אנגאָלא. בלויז פאקטן.

דאָס איז געווען אין יאָר 1911.

א אידישער ווייַן סוחר פון ראָווגע, וויל־העלם טארלא, וואָס וואוינט אין ליסאבאָן, האָט פארגעלייגט דער טעריטאָריאליסטי־שער ארגאניזאציע אנגאָלא פאר א אידי־שער טעריטאָריע. עס זיינען געפירט גע־ווארן אונטערהאנדלונגען מיט דער רעגי־רונג און פארלאמענט אין ליסאבאָן. די רעגירונג האָט פארגעשלאָגן די אידישע קאָלאָניסטן צו 250 העקטאר ערד, אָבער מיט'ן תנאי, אז די אידן זאָלן זיך לערנען פארטוגעזיש. קיין אנאָלא איז געשיקט געווארן א קאָמיסיע, פון ענין איז גאָרניט געווארן, די טעריטאָריאליסטישע ארגאני־אציע איז ליקווידירט, דר. זשיטלאָווסקי האָט דעם נאָמען ווידער אויפגעלעבט, אין צוזאמענהאנג מיט דער נויט פון די אידי־שע מיליאָנען־מאסן.

די איניציאטיוע צו קאָלאָניזירן אנ־גאָלא איז איצט ארויבער צו פאָליאקן.

פוילן גיט א גרויסע צאָל עמיגראנטן. לויט'ן לעצטן חשבון, געפינען זיך אין פוילן דרייטהאלבן מיליאָן פויערים, וואָס קאָנען זיך ניט פארנס זיין אויפ'ן דארף, און זיי מוזן עמיגרירן. עס האָט זיך גע־גרינדעט א קאָלאָניאלע געזעלשאפט, וואָס וויל די עמיגראציע לענקן אזוי, אז פוילי־שע פויערים זאָלן קאָלאָניזירט ווערן אין קאָמפאקטע מאסן, אזוי אזוי ארום אפהיטן זייער אייגנארטיקייט און צוגעבונד־נקייט צו דער פוילישער מלוכה. די פוילישע פויערים ישובים אין בראזיליע באווייזן, אז דער פוילישער פויער איז א גוטער עלעמענט פאר קאָלאָניזאציע.

די פוילישע קאָלאָניאל געזעלשאפט האָט גענומען אין באטראכט אנגאָלא, און געשיקט אהין א קאָמיסיע, וואָס איז באַ־שטאנען פון יעזשיי כמיעלעווסקי אין ליפ, מענשן וואָס האָבן גרויסע דערפארונגען פון בראזיליע, און איצט האָבן זיי ארויס־גענעבן א באריכט, א בוך פון אן ערך 200 זייטן, מיט פיל אילוסטראציעס.

פון דעם דאזיקן באריכט ווייסן מיר זיך נאָכן טשיקאווע זאָכן:

אנגאָלא איז א לאנד וואָס איז דריי מאָל אזוי גרויס ווי פוילן. דאָס לאנד גע־פינט זיך אין טראָפּישן אפריקע, ביי דעם אטלאנטישן אָקעאן, אין שכנות מיט בעל־גיש קאָנגאָ. אין לאנד וואוינען זעקס מי־ליאָן אייגנלעכע, דערפון דריי און א האלבן מיליאָן נעגערס, אין ערך פערציג טויזנט פארטוגעזען, א דריי טויזנט דייטש, שען, בורען, ענגלענדער, בעלגיער און וואַרשיינלעך איינצעלנע אידן.

לויט דער קלימאטישער לאגע, האָט אין לאנד געדארפט זיין א היץ ניט אויס־צוהאלטן פאר אן איראָפּייער. אָבער דאָס לאנד וועדט געפילט אוטומאטיש, אין אלא שטראָם און. א דאנק דעם איז אין לאנד פיל קילער ווי אין בראזיליע. און דאָס לאנד טויג פאר קאָלאָניזאציע, אי־ר בערהויפט די בענגואלא געגנט, אין פעסט־געשטעלט געווארן דורך דריי עקספעדי־ציעס: פון דעם ענגלענדער גרענצער, פון דעם דייטש מארקאדסען און פון דעם אי־טאליענער טארופי. די דייטשן, די בעל־גיער און די איטאליענער חלש'ן ממש צו קאָלאָניזירן דאָס לאנד, נאָר פארטוגאליע ווייל עס ניט צוליב פאָליטישע טעמים. די דייטשן האָבן בשכנות פון אנגאָלא וועסט נוט אונטערזוכט די דאזיקע אויסקריצונגען האָט מען אויסגעפונען, אז זיי זיינען א געהיימע שפראך.

די דייטשע קרינס־שיפן פלעגן שיקן ראָריא מעסערדשעס צו אנדערע שיפן. נו, האָבן די ענגלענדער אויפגעבאפט די דאָ־זיקע מעסערדשעס אויף גראמאפאָן רע־קאָרדס און זיי אויסגעשפּילט. צוערשט האָבן זיי גאָרניט געקענט פארשטיין, אָבער דורך א צופאל האָט זיך איינמאָל דער גראמאפאָן אנגעפאנגען אָפּשטעלן און ער האָט גענומען גיין זייער לאנגזאם. ערשט דאמלסט האָט זיך דערויסגעוויזן, אז די געהיימע שפראך איז איינפאכער דייטש. ווען דער גראמאפאָן וואָלט זיך ניט געהאלטן אין אָפּשטעלן וואָלט מען קיינמאָל ניט אנטדעקט דעם סוד.

איין שפּיאָנקע האָט אָנגעשריבן מעסערדזש אויף איר אונטערקלייד. דער בעסטער געהיימער טינט, וואָס מען האָט פאר דעם צוועק גענוצט, איז די זאפט פון לימענעס. דאָס טריקנט שנעל און שפּעטער גע־בען סיגנאלן צו די דייטשע געהיימע אענגנטן מיט א געוויינלאכן פאכער. יע־דער דריי מיט'ן פאכער האָט געמיינט אז אנדער ווארט.

א דייטשער שפּיאָן איז ארונטערגע־שפּרונגען פון אן עראָפּלאן אין אן אנ־לישן קעמפּ, אָנגעטאָן אין א בריטישן מונדיר, און ער האָט באפוילן די אמת'ע ענגלישע סאָלדאטן צו ברייגען אים איכ־פארמאציע. מען האָט נעמוזט שיקן עטלאָ־כע הונדערט סאָלדאטן אים אויפצוזוכן.

שפּיאָנען אין דער לעצטער מלחמה פלעגן זיך באנוצן מיט דרייערליי וועגן, ווי אזוי ארייננצוברינגען אין שונא'ס לי־ניע. דער ערשטער וועג איז געווען צוצו־געמען דעם מונדיר פון א געפאנגענעם פייינטלאכן סאָלדאט און זיך עס אָנטאָ־מיט דעם דאזיקן מונדיר האָט ער געקענט אריבער אין שונא'ס לאנגער. דער אנדע־רער וועג איז געווען צו אריבערקריכן ביי־נאכט, ליגן באהאלטן א גאנצן טאָג, אויס־הערן אלצדינג און ביינאכט ווידער קומען צוקריכן.

דער דריטער און בעסטער וועג איז אבער געווען צו קריגן א פאספּארט פון א נייטראל לאנד און מיט דעם דאזיקן פאס־פארט ארייننקומען אין שונא'ס מדינה.

איבערצושיקן סיגנאלן פון איינעם צום צווייטן — פלעגט מען צום מערסטנס זיך באנוצן מיט דראָטלאָזער טעלעגראפיע, אומזיכטבארע טינט איז אויך א סך גע־נוצט געווארן. מען פלעגט אויפשרייבן מעפערדזשעס מיט די דאזיקע טינט אויף די קליידער, וואָס מ'האָט געטאָרן, אפילו אויף באנדאזשן און קאסטנס. איינע א שפּיאָנקע האָט געהאט אנגעשריבן א גאנצן מעסערדזש אויף איר אונטערקלייד. דער בעסטער געהיימער טינט, וואָס מען האָט פאר דעם צוועק גענוצט, איז די זאפט פון לימענעס. דאָס טריקנט שנעל און שפּעטער וועט מען דערוואָרימס עס, קומט די האנ־שריפט ארויס שוואַרץ. דאָס פאפּיר אויף וועלכן מען שרייבט איז זייער דין און שטארק מיט קען לייכט צוגעפעלייגט ווערן אזוי, עס זאָל פארנעמען א קליינעם פלאץ. מען האָט זיך אפט באנוצט מיט פּשוט'ן פאק־פאפּיר, ווייל ווער וואָלט עס פארדעכטיקט, אז א שטיקל פאפּיר, צי וועלכן עס איז איינגעוויקלט א ברוים, צי א בוך, זאָל גאָר אנטהאלטן א געהיימ'ן מעסערדזש?

אין צייט פון מלחמה פלעגן שפּיאָנען זיך באנוצן אפילו מיט ביכער. די שורות אדן פון מענינגען אין קוילן־גרובכס און אויס־לאנד, און הונדערטער טויזנטער איינע פון די אנדערע און צווישן די שורות פעלגט מען אריינשרייבן מיט געהיימע טינט. צייטונגען מיט ברייטע ברעגעס זיינען אויך געווען גוט פאר דעם. אפילו דער מענשלאכער קערפּער איז באנוצט געווארן אריבערצושמוגלען וואָס ניט איז — מערסטנס א געהיימע מאפּ. מען האָט גע־האט געכאפּט א דייטשן שפּיאָן, און ווען מ'האָט אים גענעבן א באר מיט הייסער וואסער, האָט פלוצלונג זיך באוויזן ווייס אויף זיין פלייצע. מען האָט דערזען, אז דאָס איז א מאפּ פון די אליאירטע לינעס אין פראנקרייך.

נאָך א מין שרייבן מיט וואָס שפּיאָנען באנוצן זיך געווינלאך, איז דורך א מיק־ראסקאפּ. מיט דעם מיקראסקאפּ קען מען שרייבן אויף א שפּילקע קעפּל, אויגנגלע־זער אדער שפּיץ פון א פאונטן פען פע־דער. עס פארשטייט זיך, אז דאָס מעגט־לאכע אויג קען אזא שרייבן ניט באמערקן, און עס נויטיקט זיך נאָך א מיקראסקאפּ מיט וועלכן דאָס אויפצודעקן.

א חוץ פארשיידענע שריפטלאכע מיט־לען זיינען געבראוכט געווארן אלערליי אנ־דערע קונצן. מיט וועלכע מען האָט גע־ווען מען דערוואָרימס עס, קומט די האנ־שריפט ארויס שוואַרץ. דאָס פאפּיר אויף וועלכן מען שרייבט איז זייער דין און שטארק מיט קען לייכט צוגעפעלייגט ווערן אזוי, עס זאָל פארנעמען א קליינעם פלאץ. מען האָט זיך אפט באנוצט מיט פּשוט'ן פאק־פאפּיר, ווייל ווער וואָלט עס פארדעכטיקט, אז א שטיקל פאפּיר, צי וועלכן עס איז איינגעוויקלט א ברוים, צי א בוך, זאָל גאָר אנטהאלטן א געהיימ'ן מעסערדזש?

אין צייט פון מלחמה פלעגן שפּיאָנען זיך באנוצן אפילו מיט ביכער. די שורות אדן פון מענינגען אין קוילן־גרובכס און אויס־לאנד, און הונדערטער טויזנטער איינע פון די אנדערע און צווישן די שורות פעלגט מען אריינשרייבן מיט געהיימע טינט. צייטונגען מיט ברייטע ברעגעס זיינען אויך געווען גוט פאר דעם. אפילו דער מענשלאכער קערפּער איז באנוצט געווארן אריבערצושמוגלען וואָס ניט איז — מערסטנס א געהיימע מאפּ. מען האָט גע־האט געכאפּט א דייטשן שפּיאָן, און ווען מ'האָט אים גענעבן א באר מיט הייסער וואסער, האָט פלוצלונג זיך באוויזן ווייס אויף זיין פלייצע. מען האָט דערזען, אז דאָס איז א מאפּ פון די אליאירטע לינעס אין פראנקרייך.

נאָך א מין שרייבן מיט וואָס שפּיאָנען באנוצן זיך געווינלאך, איז דורך א מיק־ראסקאפּ. מיט דעם מיקראסקאפּ קען מען שרייבן אויף א שפּילקע קעפּל, אויגנגלע־זער אדער שפּיץ פון א פאונטן פען פע־דער. עס פארשטייט זיך, אז דאָס מעגט־לאכע אויג קען אזא שרייבן ניט באמערקן, און עס נויטיקט זיך נאָך א מיקראסקאפּ מיט וועלכן דאָס אויפצודעקן.

א חוץ פארשיידענע שריפטלאכע מיט־לען זיינען געבראוכט געווארן אלערליי אנ־דערע קונצן. מיט וועלכע מען האָט גע־

קונצן און שפּיצלאך פון שפּיאָנען

פון שרגא פייוויש

פארשיידענע מיטלען מיט וועלכע שפּיאָנען, סיי מענער, סיי פרויען, באנוצן זיך אין דער צייט פון מלחמה

יאָר מאכן אינוועסטמענטס. ווי בויען הייי־זער, פלאנצונגען. האָט דער קויפער אין דער צייט גארניס געטאָן, פארלירט ער זיין רעכט. און מוז די ערד נאָכאמאָל קויפן. אזוי ארום קאָן מען ווערברען 2,500 העקטאר. א שטח פון 50,000 העק־טאר, מוז דערוואָרבן ווערן ביי דער מאכט אין אנגאָלא, אין לאנדזא. נאָך גרעסערע שטחים מוז מען זיך ווענדן שוין דירעקט קיין ליסאבאָן.

די קאָלאָניזאציע אין אנגאָלא רוקט זיך פאָראויס. אין די לעצטע דריי יאָר באזעצן זיך שוין די נעגערס אויף ערד, אויף פּלאנ־טאציעס. די רעגירונג העלפט זיי. מיט איין יאָר צוריק האָט מען די נעגערס מיט גוואלד געמוזט שלעפּן אויף א לאנדווירט־שאפטאכער אויסשטעלונג. איצט ווערן די שווארצע קולטיווירטער.

דאָס ריזיקע לאנד אנגאָלא האָט דריי קלימאטישע געגנטן. עס זיינען נאָך דאָ אומדורכדרינגבארע מדבריות. די בעסטע געגנט איז בעזמלאָ. אויף דער הערשט נאָך איז די ווייטערע ווינקעלאך דאָס גע־לע און שווארצע פיבער, און די שלאָף־קראנקהייט. אָבער דערפאר זיינען דארט די אייראָפּייאישע קראנקהייטן ניט שכיח. איבערהאופט, מאכט די טראָפּישע מעדיצין רזיזקן פארשרט. די פוילישע עקספּעדי־ציע דערקלערט מיט אבסאָלוטער זיכער־קייט, אז עס איז "אנגאָלאנישע לאנד".

אינ'ם באריכט פון דער פוילישער עקס־פּעדיציע ווערט אנגעוויזן, אז איינצעלנע אידן האָבן פאר'ן קריג געפּרוּוווט צו קאָ־לאָניזירן זיך אין אנגאָלא, נאָר די אידן האָבן זיך אין אנגאָלא, נאָר ניט פעאיק. דער פארטוגעזישער קאָנסול אין ווארשע האָט אין א געשפּרעך מיט א זשורנאליסט געמאכט די אידן אן אפערטע, אין נאָמען פון זיין רעגירונג. מען האָט צוטרוי פאר א דער אידישער פעאיקייט און צו דער אי־דישער ביידגעריט טרייהייט.

די פוילישע רעגירונג האָט איצט ארויס געשיקט א ספּעציעלן שליח קיין אנגאָלא, כדי צו קויפן רויזיקע ערד שטחים פאר א פוילישער קאָלאָניזאציע. ווי באקאנט, איז נאָר־וואָס געשלאָסן געווארן דער פוילישן־פארטוגאליישער האנדלס אָפּמאך. די פוי־לישע אנגאָלא עקספּעדיציע רעדט אָפּן, אז דער האנדלס אָפּמאך דארף אויף זיין פארבונדן מיט אן אימיגראציע אָפּמאך.

אָט דאָס איז די געשיכטע פון אנגאָלא. די אויספירן בעטן זיך אליין. עס איז קלאָר און זיכער, אז דער אידישער מלוכה־שער אידעאל קאָן פארווירקלאכט ווערן נאָר אין פארבינדונג מיט ארץ־ישראל.

אָבער דער גרעסטער טייל פון פוילישן אידנטום געפינט זיך אין א צוטאנד פון פּסיכה. עס איז פיקוח־נפש. זיי זיינען עג־לאך צו פיש, ביי וועלכע מען האָט דאָס וואסער אויסגעפּאמפּעט. און די אידן דארפן אין זיין מער לעבן אין פארדומפּט און שטי־קערדיקן גטאָ לעבן. די אידישע אקטיווי־טעט איז געוועקט. צען טויזנט פוילישע אידן ארבעטן אין קויל־גרובכס און אויס־לאנד, און הונדערטער טויזנטער זיינען גרייט צו עבודת־פרך, צוליב א מענשלאָ־כער אויסלעבונג. און דאָ מוזן געזוכט ווערן עמיגראציע לענדער, אָן טערריטאָרי־אליסטישע מלוכה־שע לאָזונגען, — מוז אויפבויען נייע אידישע ישובים. מען מוז זוכן און שאפן א באדן פאר די הונ־דערטער טויזנטער אידן, וואָס נייען אויס פון הונגער און שמאָך. אין אונגארן קלייבט מען שוין איצט געלט פאר'ן קרן־היסוד, — און ווער ווייסט, אפשר אין אן אָפּגעטאָן די דייטשן א שפּיצל. די קאָ־נאדער האָבן סיגנאליזירט: "סאָלדאטן צוריקגעצויגן". דאָס האָבן זיי זיך באהאל־טען און ווען די דייטשן זיינען אָנגעקומען זיינען זיי אריינגעפאלן אין א פאסטקע.

א דייטשע שפּיאָנקע פלעגט שפּינען א נאָכן טאָג, זי פלעגט מיט'ן פוס ברעטל געבן סיגנאלן צו די עראָפּלאנען, וואָס פלעגן פליען איבער

יעדע פרוי ווייסט אז א היים געקאָכטע אָוטס סיריעל איז די סאמע נארהאפטע שפייז פאר אלט און יונג

Robin Hood Rapid Oats

ראָבין הוד
רעפיד אוטס
דאָס בעסטע
ווייל עס איז געטריקנט
אין א פאן

אין שטראָם פון לעבן

שפאנערדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע
פון דר. ל. ב—ן

(פארטזעצונג)

אויף מארגן אינ־ערפרי, ווי נאר זי איז פונ׳ם בעט ארויס, האט זי זיך געגרימען פוצן צום ארויספאָרן מיט אים, מיט איר קאזין דזשאו. א לאנגע צייט איז זי פאר׳ן שפיגל געשטאנען און זי האט זיך פריזירט און איבערפריזירט די האר, באַרויטלט די ליפן מיט א פארב שטעקעלע, באנוצט "קאלד קרים" צום פנים, האט אנגעטאן די קלייד, וואס זי האט נעכטן ביינאכט געהאט צוגעגרייט, און האט עס באלד אויסגעטאן, האט זיך אזוי לאנג געפוצט, ביז זי איז געבליבן צופרידן מיט איר אויסזעען.

— איך בין נאך איצט אויף ניט מיאום, — האט זי א טראכט געטאן, שטייענדיק פאר׳ן שפיגל מיט דער האנט ביי דער טאליע און דרייענדיק זיך פאר אים, דא מיט איין זייט, דא מיט דער אנדערער, און דא אוועקשטעלנדיק זיך פאר אים גלייך אין איר גאנצער אימפאזאנטער פיגור — ניין, גאָרניט מיאום !...

זי האט זיך פארגעשטעלט ווי זי קומט ארונטער אין עס־צימער, און ווי דאָ־בינס קוקט אויף איר מיט זיין שמייכל, און פלוצלונג האט זי זיך דערמאנט, וואס ער האט נעכטן איר געזאגט. "ווען ער וואלט דורך א שדכן געקאנט קריגן אזא מיידל ווי זי", — און ווידער האט זי א טראכט געטאן — ווי נעכטן, — האט ער געשפאסט, אדער האט ער עס געמיינט ערנסט ?

און זי האט זיך געענטפערט : — מען קאן קיינמאל ניט וויסן ווען ער שפאסט און ווען ער איז ערנסט — א מאדנער מענש !

און דאן איז זי מיט אמאל עפעס אויפגעווארן און האט נערוועז א טראכט געטאן :

— אבער שפאסן מיט מיר, וועל איך אים ניט דערלויבן !

זי האט דערהערט א קלאפ אין איר טיר — שאסקע איז מיט אן אימפעט אריינגעקומען.

— גוט מארגן. האסט זיך שוין אנגעטאן ? — ווי, אומזיסט !

עני האט איר אנגעקוקט פארוואונדערט.

— וואס מיינסטו, טאנטע שאסקע ?

— ער איז דאך גארנים געקומען נעכטיקן. ער האט אפגעשיקט די מאשין אהיים נעכטן אויינער אויינס ביינאכט און איז געבליבן דארט, דער שאפער זאגט אז דזשאו האט זיך געריסן צו פארן, אבער מען האט אים ניט געלאזט.

עני האט געקוקט אויף איר מיט אויסגעגלאצטע אויגן, דערנאך האט זי שטיל ארויסגעמורמלט :

— א בלאפער !

— מסתמא האט ער ניט געקאנט — האט שאסקע אים פארענטפערט.

עני האט א ווייל געקוקט פאר זיך פארטראכט. דערנאך האט זי זיך אנגערופן :

— נו, וועמען ארט עס ! איך האב דאך ניט געוואלט פארן מיט אים. ער איז דאך צו מיר צוגעשטאנען, אבער קיין דזשענטלמאן איז ער ניט.

— נו, וועט ער מיט אן אנדערש מאל פארן — האט שאסקע געזאגט.

— ניין, טאנטע־שאסקע.

— וואס ניין ?

—ער וועט מיך דארפן לאנג בעטן ביז איך וועל מיט אים פארן — האט עני געענטפערט, שטיקעלנדיק אין זיך די אויפגערעגטע געוואָרן און האט נערוועז א טראכט געטאן :

— אבער שפאסן מיט מיר, וועל איך אים ניט דערלויבן !

זי האט דערהערט א קלאפ אין איר טיר — שאסקע איז מיט אן אימפעט אריינגעקומען.

— גוט מארגן. האסט זיך שוין אנגעטאן ? — ווי, אומזיסט !

עני האט איר אנגעקוקט פארוואונדערט.

— וואס מיינסטו, טאנטע שאסקע ?

— ער איז דאך גארנים געקומען נעכטיקן. ער האט אפגעשיקט די מאשין אהיים נעכטן אויינער אויינס ביינאכט און איז געבליבן דארט, דער שאפער זאגט אז דזשאו האט זיך געריסן צו פארן, אבער מען האט אים ניט געלאזט.

עני האט געקוקט אויף איר מיט אויסגעגלאצטע אויגן, דערנאך האט זי שטיל ארויסגעמורמלט :

— א בלאפער !

— מסתמא האט ער ניט געקאנט — האט שאסקע אים פארענטפערט.

עני האט א ווייל געקוקט פאר זיך פארטראכט. דערנאך האט זי זיך אנגערופן :

— נו, ווען ארט עס ! איך האב דאך ניט געוואלט פארן מיט אים. ער איז דאך צו מיר צוגעשטאנען, אבער קיין דזשענטלמאן איז ער ניט.

— נו, ווען ער מיט אן אנדערש מאל פארן — האט שאסקע געזאגט.

— ניין, טאנטע־שאסקע.

— וואס ניין ?

—ער וועט מיך דארפן לאנג בעטן ביז איך וועל מיט אים פארן — האט עני געענטפערט, שטיקעלנדיק אין זיך די אויפגערעגטע געוואָרן און האט נערוועז א טראכט געטאן :

— אבער שפאסן מיט מיר, וועל איך אים ניט דערלויבן !

זי האט דערהערט א קלאפ אין איר טיר — שאסקע איז מיט אן אימפעט אריינגעקומען.

— גוט מארגן. האסט זיך שוין אנגעטאן ? — ווי, אומזיסט !

עני האט איר אנגעקוקט פארוואונדערט.

— וואס מיינסטו, טאנטע שאסקע ?

— ער איז דאך גארנים געקומען נעכטיקן. ער האט אפגעשיקט די מאשין אהיים נעכטן אויינער אויינס ביינאכט און איז געבליבן דארט, דער שאפער זאגט אז דזשאו האט זיך געריסן צו פארן, אבער מען האט אים ניט געלאזט.

עני האט געקוקט אויף איר מיט אויסגעגלאצטע אויגן, דערנאך האט זי שטיל ארויסגעמורמלט :

— א בלאפער !

— מסתמא האט ער ניט געקאנט — האט שאסקע אים פארענטפערט.

עני האט א ווייל געקוקט פאר זיך פארטראכט. דערנאך האט זי זיך אנגערופן :

— נו, ווען ארט עס ! איך האב דאך ניט געוואלט פארן מיט אים. ער איז דאך צו מיר צוגעשטאנען, אבער קיין דזשענטלמאן איז ער ניט.

— נו, ווען ער מיט אן אנדערש מאל פארן — האט שאסקע געזאגט.

— ניין, טאנטע־שאסקע.

— וואס ניין ?

—ער וועט מיך דארפן לאנג בעטן ביז איך וועל מיט אים אמאל עפעס אויפגעווארן

עדמאָנטאָן אָפּטיילונג

Darling's Drug Stores
LIMITED
אלבערטאס גרעסטע דראגיסטן
וועלן זיין צופרידן צוצושטעלן אייערע פארעריונגען
אין
פרעסקריפשאנס
טואלעט ארטיקלען
דראגס
נומער 3 סטאר
JASPER AT 102ND STREET
נומער 4 סטאר
10137 101ST STREET
PHONE 1633 or 4777
EDMONTON, ALTA.

The Freeman Co. Ltd.
אלבערטא׳ס היסטריביוטארן
האדסאָן "גרעיט 8"
עסעקס "די טשעלענדזשער"
צוויי בוכסטאבלאך נייע קארס
גרעסערע באקוועמלאכקייט
מער אויסגעצייכנטקייט
מער קראפט — ווייניקער פיועל
איך דער אויסשטעלונג
EDMONTON 9906-107th Ave. Phone 1972
CALGARY 107- 6th Ave. E. Phone M 3236

צוויי גוטע פלעצער צו שטיין ווען אין
עדמאָנטאָן, אלטא.
ראיאל דזשארדזש האָטעל
רייטס, $1.50 און העכער
לילאנד האָטעל
א הייסיגע אטמאספערע צו א מינימום קאסט
רייטס, $1.00 און העכער
ו. ע. גאבעל, מענעדזשער

רעגונג : — נו, א דאנק מיר ! איך וועל גיין עסן.

אין א ווייל ארום, ווען זי און שאסקע זיינען ארונטערגעגאנגען אין עס צימער, וואו רובינטשיק און אסתר זיינען ביים פרישטיק געזעסן, האט שאסקע זיי דערציילט, אז עני איז ברוגז אויף ראָבינס׳ן, לכמאי ער האט זיין ווארט ניט געהאלטן.

אסתר האט זיך אנגערופן :

— ווי זאגט יענער ? א קאוואליער טוט עס ניט. אז מען לאדעט איין א מיידעל, דארף א קאוואליער דאס האבן אין זינען.

רובינטשיק האט רואיק געגעסן. פלוצלונג האט ער געגומען קייען שנעל־שנעל, אזוי ווי מיט כעס, און מיט אמאל האט ער א געשריי געטאן מיט א פולן מויל :

— א חזיר !

שאסקע האט זיך אנגערופן :

— שריי ניט מיט א פולן מויל. דו קאנסט זיך נאך, חלילה, דערווערגן.

ער האט שנעל ארונטערגעשלונגען דאס עסן און האט נאך העכער א געשריי געטאן :

— א חזיר !

— דייוויד — האט אסתר רואיק געזאגט — ווי קומט עס עפעס, אז אין דיין משפחה זאל זיין א חזיר ?

שאסקע האט זיך א כאפ געטאן :

— זע נאר, וואס פאר פארברעכן איז ער באגאנגען. ער האט מסתמא ניט געקאנט קומען. איך קאן אים בעסער פון אייך. ער איז א דזשענטלמאן.

— א חזיר ! א חזיר ! — האט געשריען רובינטשיק — דער איינציקער חזיר אין אונזער משפחה. דו ווייסט עס, שאסקע.

— ער איז איידעלער פון דיר — האט שאסקע א געשריי געטאן אים אין פנים אריין.

— דו ביזט אויך א שוויין, שאסקע — האט ער דאן אויסגעשאסן מיט כעס און איז אויפגעשטאנען פונ׳ם אָרט.

— דו ביזט אודאי א שוויין, דייוויד, — האט שאסקע זיך דאן אונגאנען צעפלאמט און איז אויך אויפגעשפרונגען פון איר אָרט.

אסתר האט זיך רואיק צעלאכט.

— אָי, ווי איז מיר, — האט זי געזאגט, — שוין דריי שווייגען אין דער משפחה !

עני האט זיך אריינגעמישט :

— טאנטע־שאסקע און דו, פאפא, איך פארשטיי ניט,, פארוואס איר קריגט זיך דא. ער איז ניט געקומען, ווייל ער האט מסתמא ניט געקאנט. טאנטע־שאסקע איז געדעכט.

— גערעכט איז זי ? — האט רובינטשיק ארויסגעבורטשעט און איז צו איר צוגעגאנגען : — ווער ביסטו ?

— איך בין דיין טאכטער — האט זי זיך צעלאכט.

— און מיט מיין טאכטער דארף מען זיין א קאוואליער, דו פארשטייסט ? דו ביסט ניט קיין שאפ מיידל. איך פייף אויף זיינע מיליאנען. ער איז אן אלטער באק ! ! — האט ער פלוצלונג א געשריי געטאן.

שאסקע האט זיך א צאפל געטאן און האט אנגעקוקט מיט שרעק אסתר׳ן.

— נו ? — האט ארויסגעמורמלט — דו הערסט ?

און זי האט מיט אויפרעגונג א קוק געטאן אויף רובינטשיק׳ן און פאר׳נגב׳עט און מיט כעס א ווינק געטאן צו עני׳ן צו.

רובינטשיק האט פארשטאנען איר וואונק און ער האט איר געענטפערט אויף מיט אן אויפגערעגטן וואונק; וואס זיין טייטש איז געווען : "נו, איז נישט ! איז נישט געפידלט.

און דא איז מיט אמאל ראבינס ארייגעקומען; אלע האבן אים אנגעקוקט, אקר׳ראט ווי ער וואלט פלוצלונג פון דעם הימעל ארונטערגעפאלן . . . .

— גוד מארנינג . . .

פאר איבעראשונג האט אים קיינער ניט געענטפערט.

ער האט גערעדט ווייטער :

— ווי איך זע, בין איך געקומען ריכטיק אין צייט צו פרישטיק, און עני איז שוין אנגעטאן, אַ, דאס׳ם אלל־רייט !

שאסקע איז ארעשטן געקומען צו זיך, האט מיט שפאס א וואונק געטאן צו רובינטשיק׳ן, וועלכער האט זיך איצט געזעצט אן אנגעבלאזענער צוריק אויף א פלאץ לעבן אסתר׳ן, און דערנאך האט זי זיך געווענדעט צו ראבינס׳ן :

— דזשאָעלע, קום, קום צום טיש און עס געזונטערהייד.

ער האט זיך געזעצט און דאן האט ער דערציילט, ווי די לייט, וואו ער איז צו־נאסט געווען, האבן אים געכטן ניט געלאזט אוועקפאָרן, און ווי ער האט היינט אפילו ניט געוואלט וואָרטן, ווייל ער האט מורא געהאט, טאמער וועט מען אים דארט ווידער פארהאלטן, און ער וועט דערנאך ניט האבן דאס פארגעניגן וואס דערווארטעט אים היינט.

אסתר האט זי דאנגערופן :

— וואס פאר א פארגעניגן מיינסטו ?

— אט דאס ארויספאָרן מיט עני׳ן — האט ער געענטפערט — און זיין ווייכער און שמייכלענדיקער בליק האט זיך געטראפן מיט ענ׳ם אויגן, וועלכע האבן איצט געקוקט אויף אים מיט א פארטראכטן שמייכל.

זי איז שוין מער אויף ניט געווען בייז, און זי האט זיך אנגערופן :

— דו מיינסט עס ניט, דזשאָ !

— איך מיין עס, עני, איך מיין עס — האט ער געענטפערט האלב אין שפאס און האלב אין ערנסט, ווי זיין שטייגער איז געווען — הלואי האסטו אזא פארגעניגן פון פארברייגנען מיט מיר ווי איך האב פון פארברייגנען מיט דיר . . .

רובינטשיק האט שטיל ארויסגעמורמעלט צו אסתר׳ן :

— אן דאך איז ער א חזיר !

— ש־ש־ש . . . — האט זי ארויסגעפליסטערט און האט א וואונק געטאן צו אים.

— אז איך זאג "א חזיר", איז א חזיר ! — האט ער ווידער ארויסגעמורמעלט, אבער שוין אזוי הויך, דאס אלע האבן דערהערט.

— וועמען זורדט אזוי דער אנקל ? — האט ראבינס זיך אנגערופן.

שאסקע זיצנדיק לעבן רובינטשיק׳ן, האט אריינגעשטופט א פויסט אין איר

קאלגאריער אָפּטיילונג

פאָרגעזעצטע בעסערע
בראָקערעדזש באדינונג
H. S. SHANNON & CO. Limited
Stock — BROKERS — Grain
209 EIGHTH AVE. W.
CALGARY, ALTA.
M5571 M5571

באלויכטונג פיקסטשורס און עלעקטריק ווייערינג
דער פיינסטער אויסוואל אין קאלגארי
BEARD ELECTRIC CO. LTD.
802-1st St., West, Calgary

בריוסטערס טעקסי
פאליסער האָטעל
פעקארדס סעדאנס
ספעציעלע קארס פאר התונות
טעלאפאָן באס סערוויס פון קאלגארי צו בענף, אנפאנגענדיק דעם 15טן מאי.
טעלאפאָן באס סערוויס, פון קאלגארי צו וואטערטאן לעיק, אנפאנגענדיק דעם 5טן יוני.
טעלעפאָנס
M 9988 and M 9888
Brewster Transport Co.
LIMITED

ווען איר זייט אין
קאלגארי
עסט גוטע היימישע מאלצייטן אין
MALKIN'S KOSHER RESTAURANT
216-8TH AVE., EAST

אינטערנעשאָנאל
מאָטאָר טראָקס
פאר שנעלער עקאָנאָמישער איבערפירונג
אט איז אן אינטערנעשאנאל מאטאר טראק געבויט פאר שנעלער, נידעריקער־קאסט באדינונג אין יעדן סארט ביינעם. די ברייטע פארשידנארטיגע סייט פון וואהיקבייסעס אין צוזאמענהאנג סיי מיט די פיר אדער זעקס־צילינדער אינדזשינס נוצבאר אויף געוויסע מאדעלן דערלויבן דעם אויסוואל פון דעם פינקטלאכן טראק צו זיין פאסנד פאר יעדער שווערער ארבעט. אינטערנעשאנאל האט קראפט און ספיד פאר יעדער פארדרונג און ניט ראיעלע באריינונג איבער לאנגע פעריאדן צו אן אויסרגעוויינלאך נידעריקן קאסט פון אפעריירונג און אנהאלטונג.
אייערע נאכפראגעס פאר אינפארמאציע וועלן פינקטלאך אטענדעט ווערן אן פארפליכטונגען פון אייער זייט.
INTERNATIONAL HARVESTER CO. OF CANADA LTD.
221-235—10TH AVE. W. CALGARY, ALTA.

OUR OWN BRAND
(אאור און ברענד)
פוטער
ריכטיקע צופרידנהייט מיט יעדן פונט
CENTRAL CREAMERIES LTD.
CALGARY

טענצערן וואס איז אמאל געווען וועלט באַרימט וואשט איצט פרעמדע פאָדלאָנעס

פון בן יחזקאל

— — — און ווען איר זעט אמאל די דאזיקע אלטטשקע פרוי, איינגעקרעכצטשט און איינגעבויגן ווי זי איז, קניענדיק אי־בער אן אלטער שמאטע און רייבנדיק מיט בלוי־אדערדיקע הענט די צעקרימטע ברע־טער פון אן אלטן דיל, היט זיך ניט אנ־צוטרעטן איר אויף די פיס, — די פיס, וועלכע זיינען אמאל געווען וועלט־באַ־רימט; די פיס, וועלכע זיינען אמאל גע־ווען באצירט מיט ווייס־זיידענע זאקן און זילבערנע שיכלאך; די פיס, וועלכע האבן אמאל א וועלט באצויבערט מיט זינג טאנץ און וועלכע האבן אמאל פאר קעניגן און פרינצן זייער קונסט באוויזן.

די דאזיקע פרוי הייסט לעאָנאָרא סאנד, און וואוינט ערגעץ אין א בייסמענט אויף סט. מארקס פלייס, אין ניו־יארק. מען זעט זי יעדן טאג אין די איריש הייזער, אויף דער איסט סייד. מען קען זי דארט אלס אן אלטע, ארימע, ארבעטאמע פרוי, וועלכע פארדינט איר שטיקל ברויט אויף א שווערן און ערלאכן אופן. א סך אזעלכע פרויען זיינען פאראן אין דער גרויסער וועלט־שטאט ניו־יארק. א סך אזעלכע זקנות מוזן יאוך אזא שווערן אופן אויס־לעבן זייערע לעצטע יאָרן, דורך מי־אן שווערער ארבעט. זייער צאל איז אזוי גרויס, אז קיינער קען זיי ניט איבערציילן. און וועמען אינטערעסירן זיי דען די דאָ־זיקע אָרימע פון לעבן פארשאלטענע ? ווער קוקט זיך דען אום אויף זיי ?

און אזוי קוקט זיך אויף קיינער ניט אום אויף דער אלטטשקער לעאָנאָרא סאנד, וועלכע בויגט זיך אין דרייען אי־בער איר שווערער ארבעט.

וועמען וואלט נעקענט איינפאלן, אז די פרוי איז אמאל יונג און שיין געווען ? יונג און באַרימט געווען ?

און דאך איז עס אן אמת. א פאקט, ניט קיין אויסגעטראכטע מעשה פון א ראמאנען שרייבער אדער מואזיי פארפאר־טער.

לעאָנאָרא סאנד האט אָנגעהויבן איר קונסטלערישע קאריערע, ווען זי איז נאך נאר א יונג קינד געווען. און אָנגעהויבן האט זי זאלייך דער קעניגלאכער אָפּע־ראָ אין מיוכן. מיט יעדן יאָר, וואס זי איז אויסגעוואקסן, איז אויף געוואקסן איר קונסט און צוזאמען מיט איר קונסט איז אויף געוואקסן איר נאמען און און איר באַרימטקייט איבער דער וועלט.

איר טאנצן איז געווען אזוי באַרימט, אז מענשן זיינען געקומען פון אלע עקן וועלט א קוק צו טאן אויף איר. מענשן האבן זיך געשעצט גליקלאך, ווען עס איז זיי געלונגען צו קריגן א טיקעט צו אירער א פארשטעלונג, און די וואס האבן אזא טיקעט ניט געקענט קריגן, זיינען געווען גרייט צו לאָזן זיך קאסטן די גרעסטע סו־מען געלט, אבי צו קענען ביי־וואוינען איין איינציקע פארשטעלונג אירע. אבער אויך אויף אזא אופן איז געווען שווער צו צו־קומען צו אירער א פארשטעלונג. עס איז געווען דערפאר, ווייל זי פלעגט אלעמאל אויפטרעטן אלס באלעט טענצערן ביי די גרעסטע אָפּעראס, צוזאמען מיט אזעלכע וועלט־באַרימטהייטן פון איר צייט, ווי אָדעלינא פאַטי, פאלונא לוקי, עטעלקא גערסטער און פיל, פיל אנדערע. אפילו אין די לעצטע יאָרן פון איר קאריערע, וואס דאס איז געווען מיט אן ערך פינף־אוי־דרייסיק יאָר רצוריק, האט זי נאך אויך מויל און געווינקען צו אים אז ער זאל שווייגן.

אסתר האט געענטפערט מיט איר רוי־איקן שמייכל :

— וועמען, דיין אנקל ליידלט ? — קיינעם ניט. עס האט זיך אים חיינטיקע נאכט געלחלומ׳ט, אז ער האט זיך פאר־געסן ווי מען זודלט זיך, נו, וויל ער זעען, צי איז דאס ניט, חלילה, טאקע אמת . . .

אלע האבן זיך צעלאכט. רובינטשיק האט געשווינגן, האט בלויז ביין א קוק גע־טאן אויף אסתר׳ן און האט ווייטער גע־געסן.

נאכ׳ן פרישטיק זיינען אלע האבן זיך אויפגעהויבן פונ׳ם טיש, איז שאסקע צו־געגאנגען צו עני׳ן מיט א שכראלענדיקער מינע.

— נו, עני, איז ער א בלאפער, הא ?

— האט זי שטיל צו איר געזאגט.

— ניין, טאנטע שאסקע — האט זי געענטפערט מיט א שמייכל — איך נעם מיין וואָרט צוריק.

— דו קאנסט אים ניט, ענעלע, דו ווייסט גארניט. וואס פאר א ברייאנט דאס איז, איך קאן אים נאך פון דער׳אלטער היים ! — האט זי צוגעלייגט מיט התפעלות.

ראבינס האט זיך געווענדעט צו רו־בינטשיק׳ן :

— הא טאיר א סיגאר, אנקל ?

— רובינטשיק האט אים דערלאנגט א סיגאר מיט אן אנגעבלאזענער מינע.

— עפעס א גוטער סיגאר ? — האט ראבינס א פרעג געטאן.

רובינטשיק האט ארויסגעבורטשעט : — ביי מיר איז אלעס גוט. איך בין ניט קיין חזיר.

ראבינס האט א קוק געטאן אויף אים מיט א קאמישן שמייכל און האט דערנאך ארויסגערעדט :

— אנקל, עפעס פיל איך, אז איר צילט אין מיר מיט אייערע שארפע פיילן געטראפן, הא ?

שאסקע האט זיך מיט אן אימפעט א כאפ געטאן.

— וואס פאלט דיר איין דזשאו ? וואס האט ער צו דיר ?

און דערביי האט זי א קוק געטאן אויף רובינטשיק׳ן מיט אירע אויגן, אקר׳ראט ווי זי וואלט צוויי שארפע שפיזן אים אין הארצן אריינגעשטאכן . . .

אירע בליקן האבן אויף רובינטשיק׳ן געווירקט. און ווערנדיק צעטומלט, האט ער דאן מיט אמאל א טראכט געטאן :

— וואס רעד איך טאקע, פערד ?

און גלייך האט ער א קוק געטאן אויף

פון די עלטסטע
סטאקס פון בראנפן
אין קאנאדע
דער רעגירונגס סטריפ דערציילט די געשיכטע

"נאך פריי׳ס פליז מאמי!
דער טעגלאכער געברויך פון פ ר אי׳ס געשמאקע קאקא האלט קינדער מיט רויטע בעקלאך און געזונט. דאס איז א פולשטענדיקע שפייז פאר וואקסענדע קינדער.
שרייבט פאר פרייען רעסיפי בוך.
J. S. FRY & SONS (Canada) Limited, Montreal, Que. 281

די דאזיקע פרוי פון אינדזשינס, אין אמעריקע, וועלכע פארדינט אין יאָר סארט ביינעם. די ברייטע פארשידנארטיגע סייט פון וואהיקבייסעס אין צוזאמענהאנג סיי מיט די פיר אדער זעקס־צילינדער אינדזשינס נוצבאר אויף געוויסע מאדעלן דערלויבן דעם אויסוואל פון דעם פינקטלאכן טראק צו זיין פאסנד פאר יעדער שווערער ארבעט. אינטערנעשאנאל האט קראפט און ספיד פאר יעדער פארדרונג און ניט ראיעלע באריינונג איבער לאנגע פעריאדן צו אן אויסרגעוויינלאך נידעריקן קאסט פון אפעריירונג און אנהאלטונג.

אייערע נאכפראגעס פאר אינפארמאציע וועלן פינקטלאך אטענדעט ווערן אן פארפליכטונגען פון אייער זייט.

INTERNATIONAL HARVESTER CO. OF CANADA LTD.
221-235—10TH AVE. W. CALGARY, ALTA.

OUR OWN BRAND
(אאור און ברענד)
פוטער
ריכטיקע צופרידנהייט מיט יעדן פונט
CENTRAL CREAMERIES LTD.
CALGARY

פארדינט, שוין זייענדיק דא, אין אמעריקע. די דאזיקע זקנה, וועלכע וואשט איצט קע, אן ערך פון צוויי הונדערט־און־פופציק פאָדלאָנעס אין אידיש הייזער, פארדי־דאלאר א וואך. מיט פינף־און־דרייסיק נענדיק א דאלאר א טאג, האט אמאל גע־יאר צוריק אין דאס געווען א רויזיקע סומע האט א גרויס פארמעגן, וואס זי האט אפ־עס אין מערקווירדיק ווי די דאזיקע געשפארט פון איר קונסט. אויסערדעם מענשן, וועלכע פארדינען אין זייער יונגע יאָרן דריי מאל אזוי פיל געלט, און דערצו פארדינען זיי דאס אזוי לייכט, אן איבעריקער אנ־שטרענגונג ווי די דאזיקע מענשן טראכטן ניט וועגן די יאָרן ווען זיי וועלן מער ניט קענען פארדינען געלט דורך זייער קונסט, ביי די איצט־שיינענדיקע סטארס, זיי זיי־נען פאראן א סך, די דאזיקע געווענענע קינסטלער, מען קוקט אויף זיי מיט רחמ־נות, און אויך מיט א געוויסער מאס פון פאראכטונג. פאראכטונג דערפאר, ווייל זיי האבן ניט אין זינען געהאט זייער איי־גענעם עלטער און האבן ניט אוועקגעלייגט קיין סענט פאר דעם רעגנדיקן טאג, ווי דער אמעריקאנער זאגט.

לעאָנאָרא סאנד איז געווען ניט אנ־דערש ווי די דאזיקע אלע קינסלער, וועל־כע האבן לייכטזיניקע נאטורן, וועלכע טראכטן ניט אין קלערן ניט וועגן דעם וואס מארגן וועט זיין. וועלכע לעבן און לאכן כלי־זמן עס שיינט די זון און כל־זמן די זילבערנע מטבעות טאנצן אויף זייערע גאלדענע טאצן.

די דאזיקע זקנה, וועלכע וואשט איצט קע, אבער אין אירע יונגע יאָרן האט זי געלעבט אין אידיש הייזער, פארדי־נט מאל אזוי פיל געלט, אבער אין אירע יונגע יאָרן דריי מאל אזוי פיל געלט, אין דער אלטער היים, אין דער אלטער שטאט, אין אלטן דיל, היט זיך ניט אנ־צוטרעטן איר אויף די פיס, — די פיס, וועלכע זיינען אמאל געווען וועלט־באַ־רימט; די פיס, וועלכע זיינען אמאל גע־ווען באצירט מיט ווייס־זיידענע זאקן און זילבערנע שיכלאך; די פיס, וועלכע האבן אמאל א וועלט באצויבערט מיט זינג טאנץ און וועלכע האבן אמאל פאר קעניגן און פרינצן זייער קונסט באוויזן.

די דאזיקע פרוי הייסט לעאָנאָרא סאנד, און וואוינט ערגעץ אין א בייסמענט אויף סט. מארקס פלייס, אין ניו־יארק. מען זעט זי יעדן טאג אין די איריש הייזער, אויף דער איסט סייד. מען קען זי דארט אלס אן אלטע, ארימע, ארבעטאמע פרוי, וועלכע פארדינט איר שטיקל ברויט אויף א שווערן און ערלאכן אופן. א סך אזעלכע פרויען זיינען פאראן אין דער גרויסער וועלט־שטאט ניו־יארק. א סך אזעלכע זקנות מוזן יאוך אזא שווערן אופן אויס־לעבן זייערע לעצטע יאָרן, דורך מי־אן שווערער ארבעט. זייער צאל איז אזוי גרויס, אז קיינער קען זיי ניט איבערציילן. און וועמען אינטערעסירן זיי דען די דאָ־זיקע אָרימע פון לעבן פארשאלטענע ? ווער קוקט זיך דען אום אויף זיי ?

און אזוי קוקט זיך אויף קיינער ניט אום אויף דער אלטטשקער לעאָנאָרא סאנד, וועלכע בויגט זיך אין דרייען אי־בער איר שווערער ארבעט.

יידיש

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון'ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

ער האָט ניט געקאָנט גאָלאָפירן אויף זיין פערד, ווי נייפעלד; ער האָט ע ס ניט געראַרפט טאָן, ער איז א שפּיאָן און ער האָט געמוזט זיין פאַרזיכטיק. ע ר דאַרף זיך ניט איילן, ער מוז זיין געלאַסן, אום ניט אויפצואַוועקן קענן זיך א פאַר־דאַכט.

עס איז געווען אין פרימאָרגן, ווען ער האָט דערגרייכט צו דער גרעניץ — דריי מייל פון מיסליץ.

כוואַסטונגאָוו'ס פּאַספּאָרט, וואָס האָט אים געגעבן די מעגלאַכקייט צו קומען אַהער וואַרטען זיין פאָטערלאַנד פון גע־פאַר, האָט אים אויך געהאָלפן לייכט ווידער אריבערצוגיין די גרעניץ.

געגנראַל בעזומאָוו'ס גרעניץ וואַך האָט אים ניט געמאַכט קיינע שוועריקייטן און דער עסטרייכער איידישער אפיצער האָט אזוי פריי זיך באַוועגט אין דעם פיינטלאַכן לאַגער פונקט ווי ער וואָלט געווען צווישן זיינע אייגענע סאָלדאַטן.

און ער איז אָנגעקומען קיין לאָפּידיי שאַק וואו ער האָט געוואַרטן דעם רב פון דער גרויסער געפאַר, וואָס עס דערשפּיאָן.

(פאָרטזעצונג קומט)

קווינס טעאַטער

קאָמעדיע · דראַמע · געזאַנג

פרייטאָג און שבת אָוונט, מאַרט דעם 7טן און 8טן

לואיס קרעמער · פלאָרענס וויס · משה אוישער

אין ניו יאָרקס גרעסטן סוקסעס

די נשמה פון א פרוי

אין 3 אקטן מיט געזאַנג · אויפגעפירט פון לואיס קרעמער

דער גאַנצער אנסאַמבל אין שיינע ראָלן

זונטאָג אָוונט — גרויסער קאָנצערט

קומט באַגריסן אונזער וויכטיקן גאַסט

דינסטאָג, דעם 11טן מאַרט

אין תלמוד תורה הא

אב. גאָלדבערג

טאַלאַנטפולער שרייבער אין אַראַטאָר
וועט אָפּהאַלטן א לעקציע אויף דער טעמע:

אונזערע אויסזיכטן און האָפענונגען אויף ארץ ישראל און די אַראַבישע פראַגע

אין דעם דאָזיקן וויכטיקסטן מאָמענט פון אונזער געשיכטע, ווען אונזער פאָלק וואַקלט זיך צווישן צווייפל און האָפענונג, ווען מען ווייסט ניט וועמען צו גלויבן און צו וועמען זיך צוהערן, ווען פון אַלע זייטן קומט מען מיט פאַרשיידענע עצות — איז אונזער גאַסט, אַב. גאָלדבערג, איינער פון די אויטאָריטעטס מיט פערזענען צו באַלייכטן די אַלע פראַגן וועלכע זיינען אַרויפגעשוואָרפן דורך די לעצטע געשעענישן אין ארץ ישראל.

זאָל דאַרום קיינער ניט פאַרפעלן צו באַזוכן די דאָזיקע העכסט וויכטיקע און צייטמעסיקע לעקציע

די טעמע — ס'איז אינטערעסאַנט.
דעם טאָג — דינסטאָג, מאַרט דעם עלפטן.
די צייט — אכט דרייסיק אָוונט פונקט.
דעם פּלאַץ — גרויסער תלמוד תורה זאַל
דעם גאַסט — ס'איז אב. גאָלדבערג
איר טאָרט ניט פאַרפעלן!

געדיינקט

לייענט די "דבר"

ענגלישע וועכנטלאַכע ביילאַגע

ייט־אַרטיקלען — באַהאַנדלונגען — נייעסן

"אַלץ וואָס איז וויכטיק וועגן ארץ־ישראל"

אַבאָנאַמענט פּרייזן:
1 יאָר, $3.00 — א האַלב יאָר, $1.50 — 3 חדשים, 80 סענט
מיט גלאַט און באַשטעלונגען זיך וועגן צו
P. O. B. 199, TEL AVIV, PALESTINE
אַבאָנאַמענט פּרייז צאָלבאַר אין פאָראויס

היינט אויף דער ראַדיאָ

CKY
ווינניפּעג
7.30—קאָנצערט.
8.00—געלסאָן שטונדע, טשיין פון טאַראָנטאָ.

CNRW 780
ווינניפּעג
9.00—סי. ען. אר. טראַנסקאָנטינענטאַל נעטוואָרק.

CJGX 650
יאָרקטאָן
7.15—פריירי פאַרמערס ראַדיאָ שעה.

CJRW 499.7
פלעמינג
5.40—מוזיק.
6.00—אַנקל פּיטער.
8.00—ברידזש גיים.
8.30—מעלראָז טריאָ.
9.00—סאָראַ טאָן פּראָגראַם.

WLW 700
5.30—סינסינאַטי. קאָנצערט מוזיק

KDKA 980
5.30—פיטסבורג. בענד קאָנצערט.

KFAB 770
5.30—לינקאָלן. מוזיק. פּראָגראַם.

WTAM 1070
7.00—קליוולאַנד. זונשיין אַרטיסטן.
8.00—קליוולאַנד. אָרקעסטער

KOA 830
8.30—דענווער. קאָנצערט. טאַנץ מוזיק

KMOX 1090—WEAF
9.00—סט. לואיס. וויקטאָר פּראָגראַם.

WCCO 810
9.30—מינעאַפּאָלים, סט. פּאָול. טעאַטער קלאַסיקס.

WOW 590
10.00—אָמאַהאַ אָפּעראַ "רינגאַלעטאַ"

WGN 720
10.30—שיקאַגאָ. פאַרשייר. פּראָגראַם.

WLW 700
11.00—סינסינאַטי. קלאַסיקס.

WTAM 1070
11.00—קליוולאַנד. פיטשער.

WENR 870
11.30—שיקאַגאָ. וואַדעוויל.

NEW PALACE THEATRE
היינט, מאָרגן און שבת
"סאַלוט"
דורכאויס ריידנדיק בילד
אויף קאָמעדיע, פאַבלען, סעריאַל

וועלכע האָבן זיך געלאָזט פירן צו דער שחיטה אויף קידוש השם:

— ווען מען האָט פון ר' עקיבא'ן געריכן דאָס פלייש מיט אייזערנע קאַמען, האָט ער זיך געפרייט, וואָס אים אַ י ז באַשערט דער נסיון צו ליידן, ר' שמשון, מיר זיינען אידן!

אין דעם דאָזיקן אויגנבליק איז אנטקומען דעם קאָנוואָי מיט די אַרעסטאַנטן אָנגעקומען א יונגערמאַן.

דאָס איז געווען שענבערג.

ער איז א ווייַלע געבליבן שטיין ווי דערשראָקן, דערזעענדיק די צוויי געפאַנענע.

דאַן איז ער צוגעקומען האַרט צו דעם אונטער אָפיצער, און מיט א שמייכל, וואָס האָט פאַרבאָרגן זיינע טיפע שמערצען האָט ער געפרעגט שטיל:

— וואוהין פירט איר די צוויי זשידעס?

(פאָרטזעצונג קומט)

אין פעלעס טעאַטער

היינט, מאָרגן און שבת ווערט געווען דזשאַרדזש אַ'ברייען אין "סאַלוט", א דורכאויס ריידנדיק בילד. אויף א דורכאויס ריידנדיקע קאָמעדיע, פאַבלען און סעריאַל.

די ערשטע דריי טעג קומענדיקע וואָך וועט געווען ווערן דאָס זייער שפּאַנענדע בילד "די ווילדע פּאַרטיע", מיט קלאַראַ באָו אין דער הויפּט־ראָל. אויף א ריידנדיקע קאָמעדיע און פאַקס נייעס.

די פאַרוואַלטונג פון פעלעס טעאַטער אַנאָנסירט, אז איצט קומט פאָר יעדן טאָג א ספּעציעלע באַרגען סאַפּער פאַרשטעלונג פון 6 ביז 7.30 נ.מ., אויסער שבתים און "האָלידייס". אין פאַרלויף פון דער צייט קאָנען אריינקומען דערוואַקסענע מענשן אין פעלעס טעאַטער פאַר 25 סענט.

(:-:)

9 פערזאָן אָנגעקלאָגט אין שמונלע אימיגראַנטען פון פוילן

ניו־יאָרק, מאַרט 6 (איטאַ). — א פעדעראַל גראַנד דזשורי האָט אָנגעקלאָגט ניין פערזאָן, זיבן מענער און צוויי פרויען, אין קאָנספּיראַציע פאַר אריינשמוגלען פוילישע אימיגראַנטן אין די פאַראייניקטע שטאַטן.

זיבן פון די אָנגעקלאָגט זיינען אַרעסטירט געוואָרן אין צוויי געפענגן זיך אין פוילן. די אַרעסטירטע זיינען: מאָריס באַסקין, לואיס באַסקין, לואיס האַראָוויץ, מיס העניע פאַבריקאַנט, מרס. מאַקסאַ סניפּער און לעאָ שאַפּירא.

דער געוועזענער אַמעריקאַנער וויצע־קאָנסול אין וואַרשע, הערי האַל, איז אויך אָנגעקלאָגט געוואָרן ווי איינער פון די באַטייליקטע אין דער קאָנספּיראַציע.

קלאַסיפייד פעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרווערטיזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אַפּטיילונג:

איין מאַל, 5 ס. פּער "אַנייט ליין"		פאַר 3 מאָנאַטן:	$2.15 "
פאַר א וואָך, 20 ס.	"	פאַר 6 מאָנאַטן:	$4.00 "
פאַר א מאָנאַט, 75 ס	"	פאַר 1 יאָר,	$7.50 "

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

מאַנימאַבאַ. דזשענעראַל. סטאָק $3.000, געביידעס און פיקסטשורס, $3.500 יערלאַכער אומזאַץ, $25.000. איינגנטימער וויל אומבייטן פאַר א הויז אין ווינניפּעג. אויב איר האָט $1.500 קעש פרעגט זיך באַלד נאָך ביי שעפּס איידזשענסיס לטד.

גראַסערי און בוטשער מיט בילדינג. סטאָק און פיקסטשורס, פאַרבייטן פאַר א הויז אין דער נאָרט ענד. מאָנאַטלאַכער אומזאַץ פון די ביזנעס $1,500.

גוטער סיגאַר סטאָר־אויף פּאַרטעדזש עווע. בלויז $500 קעש נייטיק צו הערן. עס איז א גוטער פּלאַץ פאַר א לאַנטש קאָנטער צו דער איצטיקער ביזנעס וויל דער פּלאַץ אין גרויס. רענט איז מעסיק.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

סקאַשיאַ סטריט—א שיינע קליינע הויז, 5 רומס, יהייסע לופט באַהייצונג, אויף פלאָרס. אין פּערפעקט צושטאַנד, געוויס ערט פאַר קראַפט. גאַראַזש. בלויז $3.500.
W. J. EAGLESON
408 McIntyre Block Ph. 23 787

שטייט! קוקט!

אלפרעד עווענו—נאָענט צו מיין סט. גוטע 6 רום הויז, זומער קיטשן, פולי מאָדערן. גרויסער לאָט. $3.000.

מעגנוס עווע.—4 רום סעמי מאָדערן באַנגאַלאָו, זומער קיטשן, שטייגערנער פונדאַמענט. גוטער צושטאַנד. קליינער באַרן אין הויף. $2.200 קליינער קעש פיימענט
BOYLE-BOWLES REALTY CO.
205 Kensington Bldg.
Ph. 24 061; Res. 45 228

נייע באַנגאַלאָו, שערבורן סטריט, מיט פאַרקויפט ווערן פאַר'ן מאָרגעדזש. — $4.800. עס איז $1.800 אונטער קאַסט.

קאַטעדזש, מאָדערן, 5 רומס און וואַרמער גאַראַדזש, גיטער לאַקיישאַן אויף אַבערדין. פריי $2.800.

7 רום פולי מאָדערן הויז אויף באַראָוס עווע, לעבן מיין סט. אין ערשט קלאַסיקן צושטאַנד. פריי $4.100.

אויב איר ווילט א הויז, זעט

ח. פערלמאַן, י. יאַ. ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

נעשעפט־געלעגנהייטן — Business Opportunities

גראַסערי סטאָר צום איבערגעבן אין 711 סעקיריק עווענוי. פיקסטשורס $400. לאָז נעמען מיט אדער אָן סטאָק. זיך ווענדן אין 711 סעקיריק עווענוי.

צו פאַרקויפן א דזשענעראַל סטאָר אין קאַנטרי

סטאָק אַרום $8,000.00, אין פיקסטשורס $800. גוטער לאָקיישאַן אין סאַסקאַטשעוואַן. גוטע אַרויזאַך וואָרנס איך פאַרקויף. זיך ווענדן אין 327 רעדוואוד עווענוי.

פאַרהייראַטער מאַן, 5 יאָר דערפאַרונג אין דעפּאַרטמענט סטאָר. גוטער בוקקיפער, רעדט 4 שפּראַכן, דערפאַרונג אין דרעסן ווינדעס און אַדווערטייזינג, פאַרלאַנגט א שטעלע צו מענעדזשן א סטאָר אדער צו אַרבעטן מיט א באַלעבאָס. בעסטע רעפערענסן. וועגן דאָס איך. וואַרט באַקס 7547

עס קומט!

דזשיימס

דער מייסטער פאַכמאַן

סילקענע זאָקן

האַלב פּרייז

טשאַנג לי סילק פּרעזערוויירונג

שנייט אייערע זאָקן בילט אין צוויי אָן נאָך מער.
לאָזט אונז דאָס איבערצייגן
באַקס, 25ס. · ביי מעיל, 35ס.
NORTHLAND CHEMICAL CO.
614 Somerset Bldg. Winnipeg

עס איז א גוטע געוואוינהייט

צו שפּאָרן א טייל פון אייער איינקונפט רעגלמעסיק אין אוועקלייגן עס אין אַן א זיכערן פּלאַץ וואו עס וועט וואַקסן

4½%

פּער אָנום צו אייער סייווינגס. אינטערעסט צו זאַמענגעשטעלט האַלבייערלאַך אויף די פאַקטשע סומען צו אייער אייגענע קרעדיט פון צייט צו צייט. פאַזיטיוע זיכערקייט.

פול באַצאָלטער קאַפּיטאַל $6.000.000
עסעטס און רעזערוון איבער $7.500.000
סייווינגס פאָנדן אינוועסטירט בלויז אין ערשט קלאַסיק געזיכערטע באָנדס און פּרעפערד סטאָקס.

A R. McNICHOL Ltd.

Head Office	North End Branch
288 Portage Ave.	925 Main St.
Phone 80 388	Phone 56 956

זעט אונז אויך פאַר
אינשורענס · ריעל עסטייט
מאָרטגעדזש לאָאַנס רענטאַלס א. א. וו.

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן א סטאָר און א 4 רום סוויט אין 390 סעלקירק עווע. מען קאָן עס אָרגענעמען דעם ערשטן אפּריל. סטיס באַהייצט. פולי מאָדערן. לויפנדיקע הייסע וואַסער צו יעדער צייט. גרויסער עטיק צו טרייקענען וועש. ספּעציעלע באַקסעס פאַר וועדזשעטייבלס. רענט $60 א מאָנאַט. זיך ווענדן דירעקט צום אייגנטימער, מר. א. גראַזני, 707 מיין סט. טעלעפאָן 25 148.

סטאָר צו פאַרענטן אין א גוטער שטעטל אין סאַסקאַטשעוואַן מיט א באַפעלקערונג פון 2000. באַלדיקער באַזיץ. אויב איר זייט פאַראינטערעסירט שרייבט צו:
DRAWER D—WAPELLA, SASK.

3 אדער 4 רום סוויט צו פאַרענטן אין א פיינער הויז מיט א טעלעפאָן. זיך ווענדן 376 מעגנוס עווענוי.

צו פאַרענטן א צימער ביי אַן אנשטענדיקער פאַמיליע, מיט אַלע באַקוועמלאַכקייטן. לעבן מיין סטריט. ווענדן אין 74 קאַסטער סטריט, טעלעפאָן 53 168.

צו פאַרענטן א סטאָר אויפ'ן צוויטן שטאָק, אַפּיס אדער לאַדזשרום, דאָונטאָון.
FOUR PROVINCES CO.
Phone 24 474 · 233 Somerset Bldg.

צו פאַרענטן א ליכטיקן פּראָנט 3 רום סוויט אויף מאָנטעגו עווענוי. זיך ווענדן אין 31 רענפריו אַפּאַרטמענטס, טעלעפאָן 55 983. אדער צום סופּערוויזער 54 727.

צו פאַרענטן א 7 רום הויז, פולי מאָדערן אין גוטן צושטאַנד, 240 סעלקירק עווע. רענט $35 א מאָנאַט. באַלדיקער באַזיץ. זיך ווענדן צו
LOWERY BROS. LTD.
346 Somerset Bldg. Phone 26 304

:: פערזענלאַכעס :: PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
300 פּאַרטעדזש עוו. איצטער לייסאַנס טעאַטער נייסטע בעסטע פּאַקס טראַנס און וואַלץ סטעפּס קלאַסן און סטרייטלי פּריוואַט לעקסאָנס. אַנדער קורס פון לעקסאָנס $5.00

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
לייסענסד און באַנדעד
ד. סימפּסאָן, מענעדזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

איבערגעבויטע טייפּרייטערס

גאַראַנטירט. שרייבט פאַר אילוסטרירטן פּרייז ליסט.

פרייער אינסטרוקציע בוך וועגן טייפּרייטינג נעגעבן מיט יעדן אייגקויף. קלייגינג און ריפּערינג פּינקטלאַך געמאַכט. ספּעשל רענט רייטס פאַר סטודענטן.
MODERN OFFICE APPLIANCES LTD.
249 Notre Dame Ave. Phone 24 793

געלט!

פאַר אייערע באַלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאָנאַטן צו באַצאָלן עס צוריק. ריזאָנייבל ריינטס. פּינקטלאַכע באַהאַנדלונג. שטריינג פאַרטרויליאַך
אָפן טעגלאַך ביז 7.30 נאָכמיטאָג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

אייער אַלטע מעבל געמאַכט ניי

אין טאַקע ביי אייך אין דער היים בעסטע אַרבעט פאַר ביליקסטע פּרייזן.
רופט מיך אָפּ
23 629

סינגער סטאָר, 300 נאָטר־דיים, פאַרנער פּרינצעס. פאַרוואָס צאָלן מער? זעט אונזערע עטוואָס אַנבאָטן באַרגענס. נייע זינגער מאַשינען; טערמס אַדער קעש. גרויסער קרעדיט פאַר אייער מאַשין. טעלעפאָן 86 171. ד. שייפער, מענעדזשער.

סעאָנד הענד סייפס און וואָלט טיריז, האַלב פּרייז. סייפס געעפנט און פאַרריכט. קאָמבינייישאָנס געגעבן (אַלע סאָרטן סייפס).
CANADIAN DIEBOLD SAFE CO.
183 Notre Dame E., Winnipeg, Man.

מיר פאַרריכטן "ראָנס" אין
סילקענע זאָקן
ביליקסטע פּרייזן אין קאַנאַדע
Suite 1, Westminster Block
330 DONALD STREET

:: שטעלע פאַרלאַנגט :: SITUATION WANTED

א אינטעליגענטער יונגערמאַן, גוטער בוקקיפער, קאָן גוט די ענגלישע שפּראַך און האָט א 12 יאָריקע דערפאַרונג אין קאַנטרי דזשענעראַל ביזנעס, פאַרלאַנגט א שטעלע אין א דזשענעראַל סטאָר. א מאַן אויף וועלכן איר קאָנט זיך פאַרלאָזן אין עדער היזנזיכט. פאַרהייראַט. רעדט רוסיש דייטש, ר'טענייש און אַנדערע שפּראַכן. אויב איר דאַרפט אַזאַ מענטש, שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באָקס 7524.

א באַ, 24 יאָר אַלט, זיכט א דזשאָב אין א לאַנטרי סטאָר, רעדט רוסיש, פּוילישע, דייטש און אביסל ענגליש. בין ווילליק צו אַרבעטן, זיך ווענדן צו דאָס איר. וואָרט באָקס 7529.

א באַ, מיט דריי יאָר עקספּיריענס אין דזשענעראַל סטאָר, זוכט א דזשאָב. רעדט א גוטן ענגליש, רוסיש, פּוילישע, דייטש. גוטע רעפערענס געזיכערט. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באָקס 7530.

גוטע דרעסמאַכערן פאַרלאַנגט אַרבעט ביים טאָג. מעסיקע פּרייזן און גוטע אַרבעט. טעלעפאָנירט 57 917.

אַדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט" — עס וועט זיך אייך באַצאָלן

מען האָט טאַרויסגעשלעפּט די אידן פון זייערע הייזער, יונג און אַלט, מען האָט געשטיסן, געשלאָגן, גע'מסית'ט, און אָפּגעטאָן אַלע שאַנדטאַטן; פאַרערנדיק און מען זאָל אַרויסגעבן די שפּיאָנען.

אין יונגע פרוי, די טאָכטער פון דעם לאָפּידישאַקער גביר, האָט מען אוועקגעשלעפּט אין דער קאַזאַרמע, וואו א צענדליק וווירע סאָלדאַטן האָבן איר געשענדעט ביז די אַרימע פרוי איז געבליבן טויט אונטער די הענט פון אירע גייגנער.

מיט עטאַכע שטונדען שפּעטער האָט מען איר טויטן קערפּער, כמעט אינגאַנצן געפונען נאַקעט און א גרוב ניט וויים פון דער קאַזאַרמע.

—איך גיי צום קאַפּיטאַן, — ר' שמשון, — האָט דער רב, בראַם און פאַרצווייפלט זיך געווענדעט צום אַלטן לאַצקער גביר, אַלס עס איז אָנגעקומען צו זיי די נאָכריכט פון דעם גרויסן חורבן; — איך וויים, אז איך אַליין זעץ זיך אויס דער גרעסטער געפאַר, — אָבער איך מוז גיין. עס האַנדלט זיך וועגן פּקוח נפשות, וועגן אידישע לעבנס.

— און איך גיי מיט אייך, רבי, — האָט ר' שמשון געזאָגט אַנטשלאָסן, — כוואַסטונגאָוו קאָן מיר און פלעגט באַ־זוכן מיין הויז. דאָס וועט פיליייכט מאַכן מיין לאַגע נאָך ערגער, אָבער איך גיי!

זיי זיינען ביידע אַרויסגעגאַנגען, אָבער זיי האָבן זיך ניט געראַרפט מעלדן צו כוואַסטונגאָוו'ס דעם קוים האָבן זיי זיך באַוויזן אויפ'ן גאַס זיינען זיי אערעסטירט געוואָרן.

— פאַרוואָס? — האָט דער רב געפרעגט די סאָלדאַטן, וועלכע האָבן געפירט אים און דעם אַלטן ר' שמשון'ען.

— איר זייט אַלע שפּיאָנען, — האָט דער אונטער אָפיצער געענטפערט קורץ, — דאָס איבעריקע וועט איר דערפאַרן פון דעם הער קאַפּיטאַן.

כוואַסטונגאָוו האָט געמאַכט זיין הויפּט קוואַרטיר אין דער הויז פון דעם לאָפּידישאַקער גביר, ר' אליה חיים. וואו דער גביר מיט זיין פאַמיליע זיינען אַהינגעקומען האָט מען ניט געוואוסט. צו זיי־נען זיי אַנטלאָפן, צו האָבן זיי זיך ערגעץ באַהאַלטן, אָדער זיינען זיי גאָר אַרעסטירט געוואָרן — עס איז פון זיי ניט געוועזן קיין שפּור. כוואַסטונגאָוו אָבער איז געוואָרן אין הויז באַלעבאָס, און אַלעס, וואָס עס איז געווען אין־ווערט זאָלן אין אַרויסגעלייט געוואָרן. די גרויסע מאַסע אידישע ספּרים וואָס דער גביר האָט געהאַט אין הויז, האָבן זיך געוואָלגערט אויפ'ן גאַס.

ווען כוואַסטונגאָוו'ס אויגן זיינען געפאַלן אויף דעם אַלטן ר'שמשון, וועלכער איז אריינגעפירט געוואָרן צוזאַמען מיט דעם רב, האָט אין די געלע באַקן פון דעם רוסישן קאַפּיטאַן זיך פאַנאַנדערגעשפּיצט א רויטקייט און זיינע אויגן האָבן אויפגעבליצט.

— ווער זיינען זיי? — האָט ער מיט א בייזער מינע געפרעגט דעם אונטער־אָפיצער.

— דער רב פון לאָפּידישאַק, — האָט דער סאָלדאַט געענטפערט מיט א שפּאָ־טישן שמייכל, — דעם אַלטן קאָן איך ניט.

אָבער כוואַסטונגאָוו האָט אויף דעם אַלטן ר' שמשון'ן זיך פאַרקניפּט א ראַכמאָנ־ווענן וועלכן עס האָט געוואוסט דאָס גאַנ־צע דאָרף. א הויז דעם אָפּגעגאַנגען אָבער בערוגאַווסקי פלעג לעבן די גאַנצע צייט אין שטאָט זאָרגנדיק פאַר זיינע געשעפּ־טען.

— א קאַלעגע, וועלכער האָט ניט געקאָנט ציטערן ווי זיין פריינט ווערט כסדר פאַר־ראָטן, האָט זיך איינמאָל אָנגענומען מיט דרייסטקייט און אַלץ דערציילט בערי־גאָווסקין, אין צוגעגעבן, אז אויס ער וויל קאָן ער זיך דערין זייער גרינג איבערצייי־גען.

אויף מאָרן פרי האָט בערוגאַווסקי גע־מאָרגן זיין פרוי, אז ער פאָרט אין שטאָט

אין דאָרף מאַקאַוויען לעבן ביאַליסטאָק האָט זיך די טעג אָפּגעשפּילט א בלוטי־קער פינאַל פון א ליבע ראָמאַן צווישן א משומד און א קריסטלאַכער פרוי.

אין דעם דאָזיקן דאָרף וואוינט א גע־וויסער בערוגאַסקי, א רייכער שלאַיכ־טיטש, וואָס האָט געהאַט א שיינע פרוי.

אין דעם זעלבן דאָרף האָט אויך גע־אַרבעט אַלס גמינע שרייבער א יונגער משומד, קראַפּיוניק, פון גאַליציען.

צווישן דעם משומד און בערוגאַוור־סקיס פרוי האָט זיך פאַרקניפּט א ראָמאַן וועגן וועלכן עס האָט געוואוסט דאָס גאַנ־צע דאָרף. א הויז דעם אָפּגעגאַנגען בערוגאַווסקי פלעג לעבן די גאַנצע צייט אין שטאָט זאָרגנדיק פאַר זיינע געשעפּ־טען.

א קאַלעגע, וועלכער האָט ניט געקאָנט צוזעען ווי זיין פריינט ווערט כסדר פאַר־ראָטן, האָט זיך איינמאָל אָנגענומען מיט דרייסטקייט און אַלץ דערציילט בערי־גאָווסקין, אין צוגעגעבן, אז אויס ער וויל קאָן ער זיך דערין זייער גרינג איבערצייי־גען.

אויף מאָרן פרי האָט בערוגאַווסקי גע־מאָרגן זיין פרוי, אז ער פאָרט אין שטאָט

און ער האָט אויף זיך אַרויפגעצויגן דעם פעלץ פון אין אַרויס. אין דער אמת'ן אָבער האָט ער אָנגעהויבן אָבסערוויר־ן דורכ'ן פענסטער וואָס וועט דאָ פאַרקו־מען.

אַוונט צייט איז אריין צו אים אין הויז קראַפּיוניק און פאַרשלאָסן הינטער זיך די טיר.

און אויפגעצייטערטער האָט בערוגאַוור־סקי מיט זיין פריינט אויפגעריסן דעם לאָדן, אויסגעבראָכן די שויבן, און האָבן זיך אריינגערוסן אין שלאָף־צימער, וואו זיי האָבן געטראָפן דאָס פּאָרל אין זאַ זייר פיקאַנטער לאַגע.

דער פאַרראַטענער מאַן מיט זיין חבר האָבן פון גרויס אויפרעגונג אויפגעטאָן א ווילדן טאַן — זיי האָבן קראַפּיוניקן קאַסטירט.

די פרוי איז צעשלאָגן געוואָרן ביז זי האָט פאַרלאָרן דעם באַוואוסטזיין.

עס איז אָנגעקומען פּאָליציי. די פרוי איז נאָך געלונגען צו ראַטעווען, קראַפּיוו־ניק איז אָבער באַלד געשטאָרבן אין גרויי־סע יסורים. די מערדער זיינען אַרעס־טירט געוואָרן.

די נקמה פון א שליאַכטשיץ אָן א משומד

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

:: פערזענלאַכעס :: PERSONAL